

SLOVENSKI TADBRAN

LETO III, ŠTEV. 39

Koper, petek 24. septembra 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Ko govorimo o vipavskem vinogradništvu, tedaj mislimo na tistih 800 ha vinogradov na področju srednje in gornje Vipave. Ti vinogradi dajejo letno okrog 32 milijonov litrov dobrega vina. Če bi to vino računali po dinarjev 60.—, tedaj vidimo, da dajejo ti vinogradi okrog 190.— milijonov dinarjev grobega dohodka.

Za obdelovanje teh vinogradov je potrebnih letno 224.000 delovnih dni. To pomeni, da je letno zaposlenih 800 družinskih članov. Če ti delovni ljudje skrbijo za družine s tremi otroki, tedaj vidimo, da se preživlja iz gornjevipavskega vinogradništva 4.000 duš. Če je vsaka dnevna, opravljena v vinogradih, plačana po din 600.—, tedaj znaša vrednost teh dni dinarjev 134 milijonov.

Vinska trta je izredno skromna rastlina. Ona uspeva na takih tleh, kjer bi druge žlahtne rastline ne mogle s pridom rasti. Na takih tleh bi lahko imeli senokoš, ali pa gozd. Če bi torej namesto vinske trte imeli gozd, tedaj bi nam gozd v 50 letih dal na hektar površine 60 m² lesa. Ta les bi bil po današnjih cenah vreden kvečjemu 1 milijon dinarjev. Če bi namesto vinograda imeli senokoš, tedaj bi nam hektar površine mogel dati letno kvečjemu 30 stotov sena v vrednosti po dinarjev 700 za stot. Vrednost tega sena bi v 50 letih znašala tudi nekako okrog en milijon dinarjev. Vinograd daje letno 40 hl vina. V 50 letih bi vrednost tega vina, če ga računamo po 50.— dinarjev za liter, predstavljala 10 milijonov dinarjev. Tako vidimo, da je vrednost pridelka vinograda desetkrat večja od pridelka senokoše ali gozda na isti površini.

Treba je torej vedeti, da vinogradi dajejo zaposlitev velikemu številu delovnega ljudstva, da ti vinogradi uspevajo na takih tleh, kjer ne bi mogli s pridom saditi drugih pridelkov, da vinogradi dajejo veliko narodnega dohodka in končno, da vinogradništvo s svojim pridelkom daje največje javne dajatve od katerihkoli drugih pridelkov kmetijstva v Sloveniji.

Iz tega moramo sklepati, da je vipavsko vinogradništvo najvažnejši vir hododkov tukajšnjega ljudstva. Zato v zadnjih letih po osvoboditvi opazamo veliko zanimanje vinogradnikov za povečanje vinogradniških površin. Vzrok temu so bile razmeroma visoke cene vinu. Visoka cena vinu je le začasen pojav. Danes že vidimo, kako cene vinu naglo padajo. Ta nagel porast cen in ta nagel padec cen v zadnjih mesecih ni zdrav pojav. Vinogradništvo je kmetijski obrat, ki traja nekaj desetletij. V tem času se more marsikaj spremeniti. Vsak obrat, ki se ukvarja s prodajo pridelkov, mora računati, da bo imel uspeh le, če prodaja dobro blago po zmernih cenah. Zato moramo pri obnovi našega vinogradništva računati le s tistim pridelkom, ki je siguren v dobrih in v slabih časih za vinogradnika. Starejši vinogradniki dobro vedo, kako morejo v vinogradništvu nastati prav dobri časi dobre prodaje in prav izredno težke krize. Naši vinogradniki dobro vedo, da smo pred dvajsetimi leti prodajali vino pod proizvedno ceno, dobro vedo, da

Ing. Ante Flego: Vipavska dolina ima vse pogoje za pridobivanje kvalitetnih sort vina

smo prodajali vino po sramotno nizkih cenah in pod izredno težkimi pogoji. Kljub nerentabilnosti vinogradništva tedaj nismo mogli vinogradov posekati. Stisnili smo pasove

in garali smo še bolj, da smo prebili tistih hudih sedem let.

V vinogradništvu moramo iskati načinov, kako bi čim ceneje pridelovali dobro vino. Za dosego tega

moramo biti dosledni in upoštevati naslednje:

1. Izboljšati moramo trsni izbor. V ta namen moramo saditi na revnih in sušnih tleh vinograde na

montikoli. Na boljših tleh sadimo vinograde na Loberju. Ti dve podlagi sta zaenkrat edini, na katerih bomo dvigali nove vinograde. Na teh ameriških podlagah cepimo prvenstveno rebulo, pinelo in laški rizling.

2. Poenotimo način vzgoje trt. Trte gojimo z deblom, visokim približno 50 cm, ki se razveji v korak. Na vsakem koraku puščajmo po en šparon s približno 8 očesci in po en reznik ali glavo z 2 očesci. Tako bo vsaka trta imela po 20 rodnihi očesci in bo veliko rodila.

3. Povečajmo razdaljo saditve. Vinograde sadimo v vrstah po 160 cm in v razdaljah med trsi po 120 cm. Tako bomo na 1000 četvornih metrov posadili le po 500 trt, kar je popolnoma zadostno.

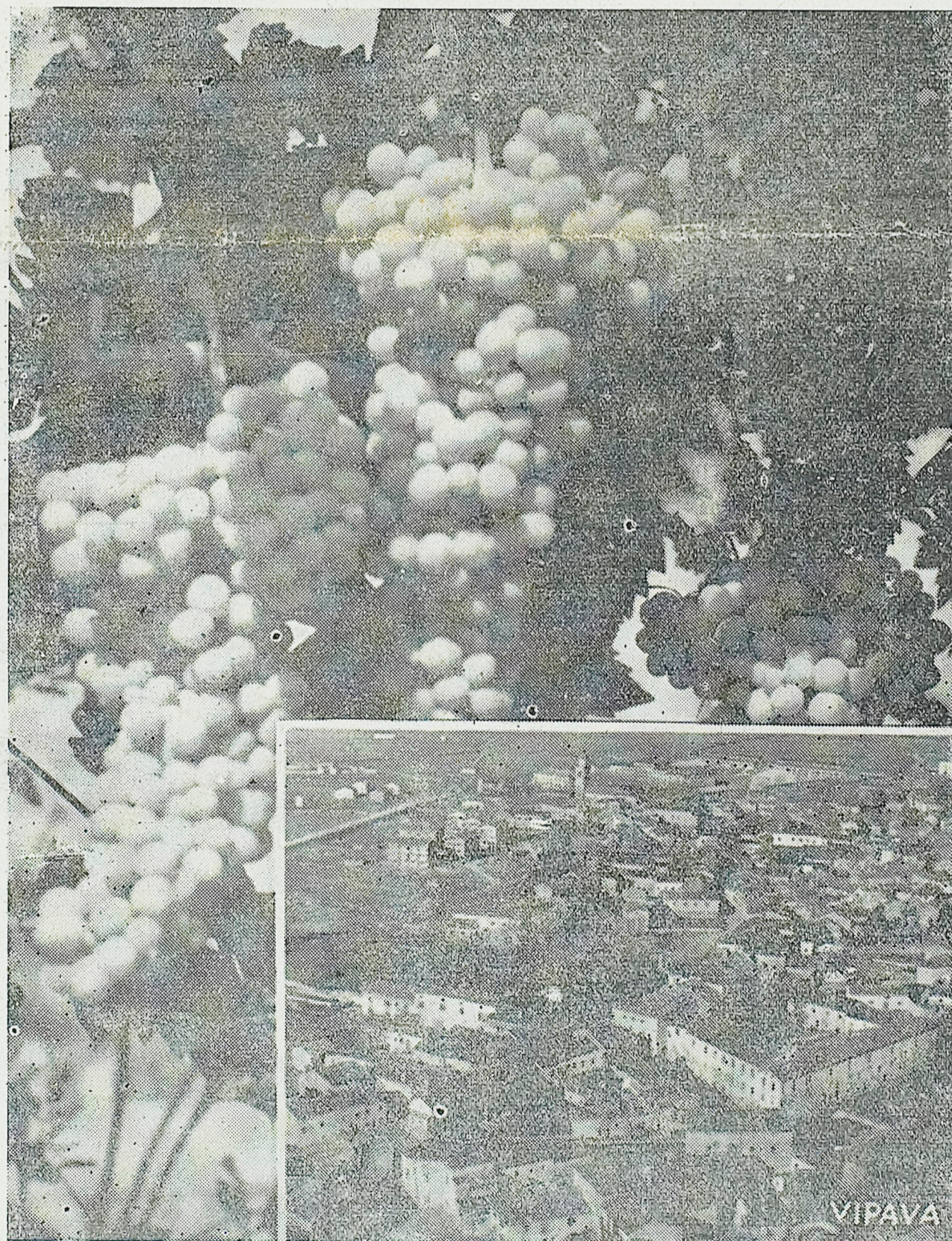
4. Vinograde moramo pravilno gnojiti. Najbolje je, da vsako leto pognojimo četrtino površine vinograda. Tako bomo vpljali štiriletni kolobar gnojenja vinograda s hlevskim gnojem. Na 1000 m vinograda podkopljimo ali podorjimo kakih 60 stotov dobro preležanega hlevskega gnoja in kakih 20 kg čilskega solitra. Drugo leto potresemo in podkopljemo na isti površini kakih 25 kg čilskega solitra, 15 kg superfosfata in 10 kg kalijeve soli. Tretje leto damo nekako isto količino umetnih gnojil, kakor drugo leto. Lahko potresemo v jeseni tudi po 50 kg nitrofoskala. Četrto leto pognojimo vinograd s 35 kg čilskega solitra, 25 kg superfosfata in 20 kg kalijeve soli. Peto leto gnojimo ponovno tako kot prvo.

5. Pravilno obdelovanje zemlje. Prvo kop bi opravili spomladi, ko smo dokončali vsa dela v vinogradu. Pri tem trte odgrinjamo in obrežemo rosne korenine. Kopljimo globoko nekako meseca aprila in zemlje ne drobimo preveč. Drugič kopljimo po mandanju in ko smo mladje povezali. To je nekako sredi junija. Kopljimo plitko, le zato, da izpodrežemo korenine plevelu. Tretja kop naj bi bila nekako konec avgusta, ko smo končali z vršičkanjem trt. Tudi ta kop mora biti plitka. Četrtič kopljimo po trgatvi. Kopljimo globoko in puščajmo zemljo v velikih grudah, da se prezrači in napije vlage.

6. Pravilna organizacija škropljenja. Po vseh vaseh bi morale biti posebne postaje, ki bi ugotavljale čas, kdaj je treba škropiti vinograde. Čas škropljenja se da točno ugotoviti s toplomerom in z vlagomerom. Za to delo bi lahko zaposlili kakšnega starejšega izobraženega človeka, ki bi to delo lahko opraviljal.

7. Proizvodnja dobrega trsnega materiala. Vsi naprednejši vinogradniki bi morali izbirati in vsake leto zaznamovati najbolj rodovitno trsje. Če bi to izbrano trsje razmnoževali, bi nam naši mladi vinogradi, ki bi bili vzgojeni iz izbranih najboljših trt, rodili mnogo več.

8. Vsi naši vinogradniki bi morali biti dobro poučeni v svojem strokovnem delu. Zato je potrebno, da bi vsak oče, preden preda kmetije svojemu sinu, poslal sina v kmetijsko šolo. Znanje je kmetu najmanj toliko potrebno kot vsakemu strokovnemu delavcu. Kmet ima opravka samo z živimi bitji in s takimi ravnati je mnogo težje, kot s kako mrtvo materijo.

Pod trto ... v deželi rajsko mili (S. Gregorčič)

VELIČASTNA PROSLAVA NA OSTROŽNEM

Resnično smo lahko ponosni na naše uspehe

Ostrožno. Vedno bolj pogostoma smo zadnje dni slišali to besedo po naših vaseh in mestih. Na veliki partizanski zbor so se pripravljali borci in aktivisti, pripravljalo se je vse ljudstvo Slovenije.

Končno je prišel veliki dan. Krenile so kolone avtomobilov, noč in dan so ropotali okrašeni vlaki. Z vseh strani naše ožje domovine so se vsa mogoča vozila pomikala v eno smer: Ostrožno.

Ze v soboto popoldne je množica dovedeno preplavila veliki priveditveni prostor. Zdelo se je, da je vsa Slovenija že tu. Prihajale pa so nove in nove skupine ter se zlivale v živo reko, ki se je pomikala po številnih ulicah čez noč nastalega mesta.

Na improviziranih odrih nastopajo igralске skupine. Med njimi srečamo tudi naše stare znanke iz IX. korpusa in druge, ki so v težkih dneh borbe skrbeli za razvedrilo naših borcev. Na velikem prostoru pred glavno tribuno desetstiči poslušalo mariborsko Opero. Številne obiskovalce privlačijo tudi kinematografi, ki vsa noč brez prestanka predvajajo filme iz naše borbe.

Nato se je množica razšla po paviljnih. Povsod pesem, veselje. Vzklikajo in pozdravljajo se znanci, ki so se po dolgem času spet našli tu na velikem partizanskem prazniku. Staro in mladi se zbira ob zvokih harmonik in godb na ples-

ščih. Drugi, mirnejši, si poiščejo prostora ob tabornih ognjih, ki plapolajo globlje v gozdu.

Zjutraj se vsa ta velika množica ljudi začne pomikati proti velikemu prostoru pred glavno tribuno. Tu pred začetkom slovesnosti nastopa pevski zbor. Ubrana pesem iz 2500 grl veličastno zadoni v lepo sončno jutro.

Kmaku nato prikorakajo pred tribuno preživeli borci štajerskih partizanskih enot in aktivisti. Med njimi so znani junaki Revolucije, udeleženci slavnega pohoda Štirinajste, borci Pohorskega in Lackovega oddela, Zidanskeve in Šlandrove brigade ter drugih partizanskih enot.

Ob desetih dopoldne velika množica znova vzvalovi. Navdušeni vzkliki in ploskanje grede kakor vihar čez stotisoče. TITO! Prihaja Maršal.

Vrhovni komandant pregleda častno četo in pozdravi borce. Generalpodpolkovnik Dušan Kveder prebere ukaz o odlikovanju brigad in pokliče njihove komandante, da sprejmejo v imenu enot visoka odlikovanja iz rok Vrhovnega komandanta, ki obide postrojene enote in jim čestita k velikemu prazniku, nakar se v spremstvu naših najvišjih vojaških in političnih funkcionarjev, med burnim pozdravljanjem ljudstva, poda na slavnostno tribuno, od koder je spregovoril zbrani množici.

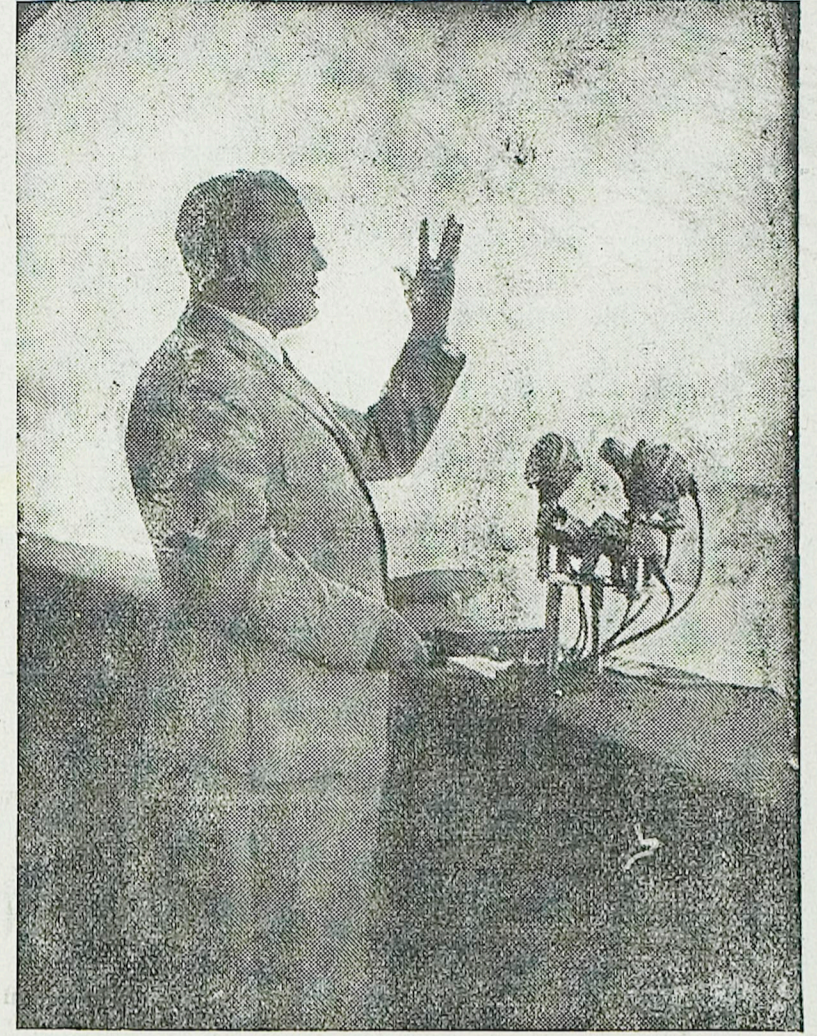
Mi smo izročili tovarne in podjetja v upravljanje našim delovnim ljudem zato, ker to zahteva socialistični družbeni sistem. Toda mi smo to storili, da bi to koristilo tudi drugim članom naše družbene skupnosti, da bi to bilo vzpodbuda za izboljšanje delovne storilnosti delavcev, da bi ti dali čimveč od sebe, da bi sami čimveč imeli in tudi čimveč dali naši družbeni skupnosti.

Nekateri instrumenti v naših uredbah in zakonih pa so se zdaj pokazali kot zavora teh teženj. V marsičem so tega krivi tudi razni odbori spodaj, ki često pregloboko sežejo v dobiček, ki ga delavci ustvarjajo, tako da ti od tega nimajo veliko koristi, kar jih ovira, da bi se bolj potrudili in povečali svoj prispevek. Delovni kolektiv, komuna in skupnost morajo biti celota. In komuna, v kateri deluje tovarna, mora prav tako upoštevati pravice in dolžnosti delovnega kolektiva, ki upravlja podjetje, kot jih upošteva osrednja ali republiška oblast.

Gospodarske pomanjkljivosti bomo lažje odpravljali, če ne bomo nesmotrno razsipavali

Tovariš Tito se je nato dotaknil naših gospodarskih vprašanj, omenil potrebo po uvozu pšenice zaradi slabe letine, pri čemer je dejal, da ni treba biti zaskrbljeni, ker je že zagotovljena potrebna količina pšenice, da kruha ne bo manjkalo. Opozoril je na nesmotrno trošenje živil v vaseh in veliko potrošnja žita v primeri z drugimi deželami, ki izvirajo iz premajhne raznolikosti v prehrani, ker je mnogim postransko vse žisto, kar je v teh deželah glavna hrana.

V nadaljevanju je prikazal težave, ki izvirajo iz naših obveznosti do drugih dežel spričo odplačila najetih posojil in poudaril potrebo, da vsak naš državljan o tem razmišlja. Dejtal je, da bo to trajalo še dve ali tri leta, nakar bo lažje. V zvezi z gospodarskimi vprašanji se je tovariš Tito dotaknil tudi podražitev nekaterih stvari in ožigosal umetno navijanje cen ter težnje nekaterih podjetij, ki izkoriščajo svoj monopolistični položaj ter v gonji za čim večjim dobičkom poslužujejo, grede tako daleč, da zmanjšujejo proizvodnjo, da bi povpraševanje po njihovih izdelkih bilo večje in bi potem lahko zvišali cene.

Nevarnost znotraj same Evrone

Nato je tovariš Tito spregovoril še o zunanji politiki in dejal, da je v svetu sedaj precejšnja zmeda.

Kakšen je na primer sedaj položaj v Evropi? Vi ste videli, da je nedavno v Bruslju in v francoski skupščini doživela konec Evropska obrambna skupnost. Mi nismo nikdar verovali, da bo ona oživela, vedno pa smo govorili, da je to nedonošenček, da je to nekaj, kar je ustvarjeno umetno, nekaj, kar nima izgledov, da bi se ostvarilo, ker se je začelo graditi na nepravilnih temeljih. Mi smo rekli: kako boste ustvarili Evropsko obrambno skupnost, ko pa žive oni, ki bi morali sestavljati to monolitno udarno silo, kot rogovi v vreči in imajo med seboj mnogo nasprotij. Vzemite, recimo, Francoze in Nemce in rešite nekako najprej to, da vidimo, kaj bo s Saalom, da vidimo, če bodo Francozi vedno gledali nazaj, Nemci pa na nekakšen revanšizem itd., da vidimo, ali je mogoče tu najti nekakšno rešitev — da ti dve državi, ki morata biti temeljna baza za evropsko združitev, lahko najde

svoj skupni jezik. Toda oni so šli mimo tega in so hoteli za vsako ceno ustvariti nek organ, neko telo, ki je bilo zamišljeno v tistem kritičnem času, ko niso imeli niti vojske, niti drugega, telo, ki je bilo zamišljeno na hitro roko. Potem je šlo dalje, a potem je prišel neuspeh. Jaz mislim, da to ni nikakršna katastrofa, da so še načini in pota, da bi se v Evropi ustvarili odnosi, ki bodo prinesli ne samo varnost navezen, marveč tudi stabilnost znotraj Evrope same. Če mi danes ustvarjamo neko evropsko skupnost, ki izhaja še iz preteklih časov, iz časov, ko se je smatralo, da je Sovjetska zveza še ogroževalna agresivna sila in ko oni niso imeli oborožitve, potem je treba spoznati tudi to, da je danes v svetu vzpostavljeno ravnotežje, da so danes tudi oni močni in da ni razlogov za kakršnokoli naglico. Sedaj je večja nevarnost znotraj Evrope same, ker se v današnjem položaju pod takimi odnosi ustvarjajo elementi za neko ne bližnjo, toda daljšo bodočnost, elementi, ki bi mogli privedi do tega, da se lahko ponovi tisto, kar smo doživeli v prvi in drugi svetovni vojni. Ko se namreč danes

Govor predsednika Tita

Po uvodnih besedah, s katerimi je tovariš Tito čestitaj k velikemu prazniku in omenil težke dni pred uporom jugoslovanskih narodov ter poudaril smelost in odločnost ljudstva, ki se je edino v Evropi že v samem začetku postavilo po robu okupatorju, je govorč o sadovih tega boja, poudaril, da smo, če se ozremo na to, da smo razen zmage nad okupatorjem in ohranitve svoje obstoja, dosegli tudi druge velike uspehe, v resnici lahko ponosni.

Ce zdaj pogledamo podoba naše dežele, naše nove Jugoslavije, če pogledamo, v čem vse je socialistična Jugoslavija nova, bomo videli, da so se ti sadovi pokazali izrazito tudi v nekoč najbolj zapuščenih krajih, v katerih prej ni bilo niti cest, kaj šele podjetij in tovarn. Zdaj imamo tam nova naselja, nove tovarne, novega duha ljudi. Mladenci in dekleta, ki so prej pasli kože in ovce in ki niso vedeli, kaj je železnica in tovarna, delajo zdaj na najbolj zamotanih strojih in ustvarjajo razne dobrine za srečo našega ljudstva.

Lahko smo ponosni na tako bleščeče zmage

»Če hodiš po naši deželi.« je dejal tovariš Tito, vidis, da zdaj ni niti enega kraja, v katerem bi ne bili očitni v tej ali oni obliki sadovi velikega osvobodilnega boja, revolucionarnega boja naših narodov, ki je spremenil socialno podoba naše družbe. Boja, ki je ustvaril perspektivo nadaljnjega razvoja naše družbe, perspektivo, ki je zdaj jasna sleherna našemu človeku.

Tovariš Tito je pri tem poudaril, da smo imeli med tem velikim delovnim bojem za izgradnjo nove družbe in nove socialistične Jugoslavije neverjetno velike težave. »Kako bi ne bili potemtakem ponosni na tako bleščeče zmage.« je nadaljeval tovariš Predsednik, »ki smo jih dosegli na področju dela in na področju zavračanja vseh laži in neresnic o naši državi? To so ogromne zmage, na katere smo v resnici lahko ponosni. Nova Jugoslavija in njeni narodi s takšnim svojim značajem, s takšnim svojim duhom, s takšno svojo dostojanstvenostjo in s takšno svojo doslednostjo, so si pridobili velik ugled po vsem svetu. Takšen ugled, kakršnega si naši ljudje prej niso mogli niti zamisliti. Zdalj ves svet vidi v novi Jugoslaviji ne deželo, kot nekateri govorijo, v kateri delajo nekakšne poizkuse, temveč deželo, ki je

močan činitelj v skupnosti narodov, borečih se zdaj, da bi ohranili mir in ustvarili možnosti sodelovanja med različni narodi, ne glede na razliko v sistemih.«

Naše geslo: „Bratstvo in enotnost“

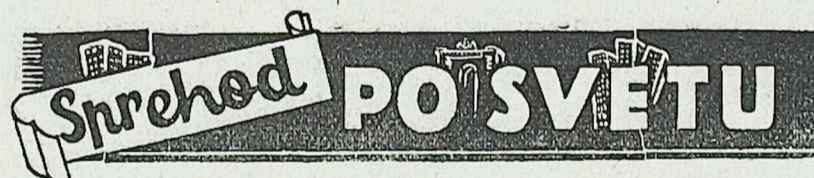
S tem v zvezi je tovariš Tito omenil vprašanje notranjih narodnostnih nesoglasij v stari Jugoslaviji. Začeli smo naš boj z geslom »bratstvo in enotnost«. To geslo so imeli naši ljudje vedno pred očmi, tako med vojno, kakor tudi po njej in danes je uresničeno, postalo je živa stvarnost, kajti naši ljudje ne poznajo več nesoglasij med našimi narodnostmi, naš družbeni sistem pa je takšen, da sploh ne more biti govora o tem, da bi utegnili priti do narodnostnih trenj. Mi kažemo v svoji državi v malem, kako je možno sodelovanje med različni narodi. Posrečilo se nam je odstraniti zlo, ki je slabilo, trlo in razdruževalo naše narode, in to je ena naših največjih pridobitev. Zdalj je Jugoslavija monolitna, duhovno monolitna dežela, njeni ljudje — Srbi in Hrvatje, Slovenci, Makedonci in Črnogorci — ljubijo to skupnost in sleherni ima na svojem področju, v svoji republiki možnost, da se razvija v kulturnem in gospodarskem in vseh drugih ozirih.

Pri tem je tovariš Tito omenil našo politiko pomoči zaostalim krajem in dejal, da smo pri tem imeli velike uspehe. Bosna je že dohitela druge republike in ni več daleč čas, ko bosta tudi Črna gora in Makedonija to dosegli. TaTko se zdaj v Jugoslaviji vsi narodi čutijo popolnoma enakopravne.

Ko je govoril o nekaterih ukrepih v zvezi z gospodarsko in upravno decentralizacijo, je poudaril, da smo s tem sprostili do neomejenih možnosti ustvarjalne sile naših delovnih ljudi, ki sleherni dan, čedalje bolj prihajajo do izraza.

Odpravimo škodljivo gledanje na svoje drobne, najozje koristi

Vendar pa so pri tem prišle do izraza tudi razne lokalistične težnje. Lokalizem sicer ni nacionalno pobarvan, temveč gre za drobnejši lokalizem, ko nekateri ljudje često gledajo samo svoje drobne, najozje koristi, ne vidijo pa celote. V našem gospodarstvu so tudi pomanjkljivosti, ki izvirajo iz nekaterih zakonov in uredb. To velja na pr. za nepravilno razdeljevanje dohod-

Najboljši zunanjepolitični pregled v zadnjem času nam je podal v nedeljo maršal Tito v govoru na Ostrožnem, vsaj v kolikor se tiče evropskih zadev. Njegov govor prinašamo v obširnem izvlečku na drugem mestu.

Zanimivo je, da so Titov govor dobro sprejeli v krogih evropske posvetovalne skupščine, ki zaseda te dni v Strassbourgu. Z zadovoljstvom so sprejeli izjavo maršala Tita o pripravljenosti Jugoslavije, da sodeluje v prizadevanjih za uresničitev evropske skupnosti. Ti krogi poudarjajo, da je v sedanjem trenutku, ko je evropska združitev v kritični fazi, ta izjava prispevek k enotnosti, zlasti se, ker prihaja s strani voditelja države, ki ni član evropskega sveta, ki pa je s svojimi dejanji dokazala, da želi sodelovati z vsemi miroljubnimi narodi. Nemški parlamentarni krogi pa posebno pozdravljajo tisti del govora maršala Tita, v katerem se je dotaknil nemškega vprašanja in poudarjajo njegovo razumno in pravilno ocenjevanje mednarodnih vprašanj.

Prilprave za rešitev krize evropske obrambne skupnosti so postale v tem tednu mnogo bolj živahne in ponekod celo živčne. Obisk ameriškega zunanjega ministra Dullesa Bonnu in Londonu tolmačijo kot

poskus pridobivanja Anglije za ameriške načrte glede Francije. Londonska vlada je že razposlala vabilo za konferenco četvetih, ki naj bi bila 28. septembra. Mendès France je v nedeljo v Strassbourgu govoril predvsem o evropski obrambni skupnosti. Točke njegovega predloga o ureditvi te zadeve so v Angliji sprejeli z zadržanostjo in poudarjajo, da lahko služijo kot osnova za razpravo, vendar da so nekatere absolutno nesprejemljive.

Ob koncu prejšnjega tedna so objavili vest, da je maršal Tito sprejel vabilo, naj obišče Indijo in Burmo. Indijsko in burmansko časopisje je pozdravilo z navdušenim vest o Titovem obisku njihovim deželam. Politični krogi pa poudarjajo, da bo ta obisk prispeval k nadaljnji poglobitvi prijateljskih odnosov med njihovimi državami in Jugoslavijo, posebno se, ker je Jugoslavija v približno enakem političnem in gospodarskem položaju in je pokazala pot, kako se taka država vztrajno in uspešno lahko bori za mir ter za mirno sodelovanje med narodi, na drugi strani pa, kako se istočasno lahko gospodarsko dvigne ter odpravi vse znake zaostalosti. Posebno se poudarjajo, da bodo maršala Tita indijski in burmanski narodi sprejeli ne samo kot voditelja prijateljske države, pač

pa ga bodo sprejeli kot osebnost, ki je v zadnjem desetletju odigrala važno vlogo v borbi za demokracijo in mir v svetu.

V Vietnamu ne gre vse tako, kot so predvidevali oz. kot bi želeli francoski in protikomunistični krogi. Vojska se je ušla vladi, cesar Bao Dai je podprl vojsko in nastale so komplikacije ter demonstracije za in proti vladi. Položaj je še nejasen, nemiri in atentati so povzročili tudi v Laosu krizo.

V nekaj vrstah

SAJGON. — Po izjavi vrhovnega poveljnika francoskih sil v Indokini je bila odpravljena francoska cenzura tiska v Južnem Vietnamu. Oblasti v Južnem Vietnamu pa so še bolj poostrele cenzuro krajevnega tiska. — Devet ministrov je podalo ostavko predsedniku Južnega Vietnamu Ngo Dim Diemu.

STOCKHOLM. — Na občinskih volitvah, ki so bile na Švedskem, je zmagala social-demokratska stranka, ki je dobila 47,8 odstotkov glasov. Konservativna stranka je dobila 15,2 odstotka, ograrna 10,4 odstotka, liberalna 21,6 odstotka in komunistična partija 4,9 odstotka glasov. Na občinskih volitvah leta 1930 so socialni demokrati dobili največ glasov.

BEOGRAD. — V Buenos Airesu so zamenjali podpisane blagovne sezname med Jugoslavijo in Argentino. Sezname določajo zamenjavo v vrednosti 27 milijonov dolarjev.

MARŠAL TITO JE GOVORIL PRED MNOŽICO 350.000 LJUDI

Naša država vedno prva za ublažitev sporov med narodi

ustvarja neka enotna Evropa, bi bilo potrebno gledati na to, kaj bo v perspektivi čez deset in dvajset let, gledati bi bilo potrebno, da se nikdar več ne ponovi ono, kar je bilo, kajti mnogi narodi v Evropi se bojijo danes, da bi se lahko ponovilo nekaj podobnega onemu, kar je bilo v pretekli vojni, ker se ne ve, kakšne demonske sile lahko pridejo v tej ali oni državi na oblast, ker se ne ve, ne bo li fašizem zopet zmagal v neki državi itd.

Nemčiji dovoliti, da se oboroži, toda prepričati, da bi postala militaristična

Jaz mislim, tovariši in tovarišice, in to sem rekel tudi onim tujcem, ki prihajajo k meni, da je treba tu delati zelo premišljeno, da se je treba truditi, da bi ti narodi pozabili preteklost. Mi smo pozabili preteklost, namreč odklonili smo tiste slabe spomine, toda preteklosti same nismo pozabili in vemo, da bi lahko v prihodnosti delali bolj pametno. Celo več. Mi smo tu na Balkanu, kjer so razlike v sistemu velike, prešli preko raznih sporov in drugega in smo ustvarili neverjetno lepno skupnost, ki je pripravljena iti združena v obrambo svoje neodvisnosti in medsebojnega sodelovanja. Ali so v Evropi večji antagonistični problemi, kot so bili tukaj? Ni jih sličnih, jaz mislim, da so tam relativno manjši problemi, ker imajo identičen sistem.

Ce oni hočejo rešiti svet pred novo katastrofo, potem danes ni treba ustvarjati blokov in se samo vojaško pripravljati proti nekemu, marveč bi morali gledati na to, kako bodo ustvarili kolikor toliko znosno stanje v Evropi sami in postopoma odklanjali antagonistične elemente, ki še obstajajo. Treba je samo gledati manj nazaj, pa več naprej. Prav tako je treba potencirati razno neposredno nevarnost (po mojem mnenju sedaj ni neposredne nevarnosti za agresijo), in več gledati, kako bo združitev Evrope dobila čim bolj zdrave temelje, čim boljše notranje odnose. S tako evropsko skupnostjo, s tako skupnostjo nove oblike, ki bo uničila antagonizme, ki bo ustvarila medsebojne tesne

zveze in sodelovanje v onih vprašanjih, ki so v korist vseh evropskih narodov, s tako EOS, smo mi dejali, smo pripravljene sodelovati, nikakor pa ne s tisto, kakršna je bila zamišljena prej. Kaj bodo oni storili sedaj, ne vem. Želim pa reči eno, in to sem povedal nekega dne tudi nekemu inozemskemu državniku, da smatram, da nimajo prav oni, ki bi želeli držati Nemčijo nekako stalno na verigi. To ni mogoče, ni mogoče dolgo držati na verigi tako življenjskega in tako sposobnega naroda, ki se zaveda svoje narodnostne biti. Držati ga tako, pomeni povzročiti, da iz njega nastane prav takšno bitje, kakršno je bilo po prvi svetovni vojni, ker so se dogajale napake. Nemčija ima pravico, da v skladu z mirovnimi pogodbami dobi svojo suverenost. Jaz sem to povedal. Njej je treba dati možnosti, da bi bila oborožena do take stopnje, ki ustreza koristim tudi drugih narodov, toda ne bi smela biti militaristična. Z eno besedo, da se počutijo enakopravne, da tisti elementi, ki danes tam zopet rovarijo, ne bi ponovno pridobili tal in v bodočnosti spremenili Nemčijo spet v neko silo, ki bi ogrožala sosedne narode. Na to je treba gledati in jaz sem jim to stalno govoril. Na to je treba gledati, ne pa samo iti nato, da se sedaj na vsak način ustvari neka fronta — združena fronta. Imajo že Atlantski pakt. Menim, da je ta pakt kolikor koli imel svoj »raison d'être« v danem trenutku, danes vse bolj dobiva politično, ideološko pobarvano lice — a to je borba proti komunizmu. Za nas je zaradi tega nesprejemljivo tisto, kar so nam nekdanj sugerirali, da pristopimo k Atlantskemu paktu. Mi smo pobarvani s socialistično barvo in v nekem bloku, ki ima antisocialistične tendence, ni mesta za nas. Lahko sode-

lujemo v raznih vprašanjih, lahko sodelujemo in v neki meri sodelujemo z Atlantskim paktom, toda samo v določenih omejenih vprašanjih, v vprašanjih borbe proti agresiji, v vprašanju ohranitve neodvisnosti tako naše, kakor vseh držav tukaj.

Toda vsaka ideološka borba, vsaka eventualna namera preventivne vojne nam je tuja in na tem ne moremo sodelovati. Mi smo napravili tukaj na Balkanu neko posebno formacijo, Balkanski pakt med Turčijo, Grčijo in Jugoslavijo, to je formacija, ki ni pobravana z nikakimi ideološkimi barvami, to je formacija, ki je nastala iz nujne, zaradi obrambe svoje neodvisnosti in svojega mirnega življenja, formacija, ki ni naperjena proti nikomur, niti nima kakih preventivnih ali drugih namer proti komurkoli, temveč ima edino za cilj, da očuva svoje meje, da očuva svoje mirno življenje. To je zadostna garancija, da ta del Evrope ne more tako lahko zopet postati sod smodnika.

Vse vojne v današnjem obdobju so že postale absurde ljudem, ker, kakor se je pokazalo v novejši zgodovini, nobena vojna ni rešila vprašanj, zaradi katerih je nastala, temveč jih je samo komplicirala, odnosi pa so postajali vse slabši in sedaj preti, da pride do vojne, ki bi bila lahko samomor človeštva. Z vojno se torej ne morejo rešiti sporna vprašanja, ki obstajajo v svetu. Zato je treba iskati druge načine za reševanje spornih vprašanj, pa čeprav bi to trajalo ne vem kako dolgo. Vsaka vojna namreč, pa čeprav je lokalna, pomeni za človeštvo nazadovanje, pomeni uničevanje ne samo ljudskih bitij, marveč tudi pridobitev človeštva. Mi smo ogroženi nasprotniki vojn. Razume se, da iz tega ni treba izvleči zaključka, da smo mi nekakšni brezpogojni pacifisti. Mi smo borci za mir v prvi vrsti, toda znali se bomo tolči, če bi nas kdo napadel.

Hotel sem reči, da je vsaka vojna absurda, ideološka vojna pa je še absurdnejša. Pod ideološko borbo, ki se vrši s propagando, se krijejo tudi druge stvari, imperiaalistična itd.

Notranja ureditev v raznih državah je stvar dotičnih narodov in oni bodo sami sposobni najti pot, ki ustreza njihovim koristim. Prej ali pozneje bodo to pot našli. Mi smo proti taki borbi in zato se danes ne moremo strinjati s tisto propagando, ki se vodi zunaj frontalno proti komunizmu. Nam se reče: »Mi mislimo na sovjetski komunizem.« Dobro. Jaz ga ne bi imenoval tako. Če se govori proti komunizmu, potem pomeni to, da morajo biti proti komunizmu kot ideji Marxa, Engelsa in Lenina, proti eni novi ustvarjalni ideji, ki žene družbo naprej. Mi smo proti takemu stališču in se ne moremo z njimi strinjati in se v tem ne bomo nikoli strinjali. Mi smo sicer našli svoj način izgradnje socializma, mi smo našli novo, drugo pot, a vsebina mora biti resnično socialistična, mora temeljiti na tistih velikih mislih, ki so jih dali naši veliki učitelji Marx, Engels in Lenin. In še več. Razume se, če bi nekdo dejal: »Saj ste tudi tam imeli to«, bi morda v nekem smislu imel prav. Toda mi nismo dogmatiki, mi smo tu omogočili in se trudili z vsemi silami, da v praksi ostvarjamo iz velike misli, te velike ideje, da damo resnični lik socialistične države. Mi jih oplajamo in to bomo delali še naprej za srečo našega ljudstva, tako da nam glede tega nihče ne more prigovarjati.

Koeksistenca ni utopija, ampak edina možnost

Jaz sem že dejal, da je pri ogromni večini človeštva postalo absurdno reševanje spornih vprašanj z vojno. Toda sporna vprašanja obstoje. Kako sedaj ta vprašanja rešiti? Razume se, jaz tukaj ne morem dati recepta, toda vztrajno je treba iti po poti, da se ta sporna vprašanja rešijo na mirnem način. Hotel bi tu poudariti neko drugo stvar, to je vprašanje možnosti obstoja takega sveta, kakršen je: socialističen, komunističen, kapitalističen in kaj vem kakšen. V svetu so države z različnimi sistemi, ali naj gredo one sedaj v križarsko vojno druga proti drugi in da tista, ki bo močnejša,

vsili drugi svoj sistem, ali naj sodelujejo v takih pogojih, kakršni so. Jaz mislim, da je danes edini izhod prav v tej koeksistenci različnih sistemov v svetu. To je edini način, da se prej očijo spori in prav ka koeksistenca zahteva, da se prekine s propagandistično ideološko borbo v obsegu, ki zavzema celo grožnje z vojaško silo itd. Potrebna in možna je koeksistenca med ljudmi v tem smislu, da sodelujejo pri tistih vprašanjih, ki so v korist enih in drugih. Toda ni niti ene države, oziroma ni dveh držav na svetu, ki ne bi imeli medsebojnih skupnih interesov, na katerih bi mogli sodelovati. Razume se, da to lahko izgleda malo kot utopija, če se pogleda, kako in na kakšen način se danes zunaj dogodki razvijajo. Toda to ne bo utopija, kadar bodo ljudje doumeli, da je to edini izhod, da je to edina možnost: koeksistenca, mirno sodelovanje in delo z vsemi silami proti agresiji, proti vojni. To je danes naša naloga in naloga vseh progresivnih ljudi.

Naša država, ki je tudi doslej v OZN in povsod bila v prvih vrstah tistih, ki so dajali svoj prispevek za ublažitev sporov med narodi, ki je vedno dajala zdrave realistične predloge in si s tem pridobila velik ugled zlasti pri državah, ki so imele nesebične misli in cilje, mora nadaljevati v tej smeri. Tudi naši ljudje, ki bodo šli v inozemstvo in tu v državi, vsi morajo delati na tem, da se mednarodni spori, če jih že ni mogoče popolnoma odstraniti, vsaj ublažijo.

Nismo pozabljeni, vendar tudi ne zlobni

Evo, na primer, ta naša politika sodelovanja z vsemi državami je našla svoj izraz v nedavnem vzpostavljanju ponovnih diplomatskih odnosov s SZ, Madžarsko, Bolgarijo, Rumunijo, Albanijo in sedaj s Čehoslovaško. Kakšni so bili naši odnosi do včeraj, kaj smo mi doživeli od leta 1948 do danes, kakšno ogromno škodo je naše ljudstvo utrpelo, pod kakšnim strasnim psihološkim in drugim prit-

skom smo bili, česa vsega niso delali proti nam? Toda tisti trenutki, ko so oni dejali, da žele normalizacijo, smo mi dejali: Evo, mi smo za to. Mi nismo zlega spomina, mi menimo, da je absolutno nemogoče, da vzdolž naših meja žive ti narodi, s katerimi nismo imeli sporov, temveč z njihovimi vodilnimi ljudmi, — a da ne bi vzpostavili kakšno tako normalno stanje, da se enkrat vendarle odvrnejo spori, ki so se dogajali, da se več ne dela huda kri med našimi narodi. Z eno besedo, šli smo preko tistega, kar je bilo. Razumljivo, mi tega ne bomo pozabili in tam, kjer je potrebno, bomo to že povedali, toda mi smo to postavili na eno stran, mislili pa smo na normalizacijo kot bistveno za naše življenje in odnose s temi narodi. Razumljivo, da ta normalizacija ne gre baš tak hitro, toda zadnji čas kaže, da so eni uvideli, da ne more biti normalizacije samo v besedah in da bo potrebno, da se malo pokaže tudi na delu. Tudi oni so začeli v tej smeri. Mi pozdravljamo ta poskus z njihove strani, pozdravljamo ga in radi bomo sprejeli vsako gesto dobre volje. Razumljivo, to nikdar več morda ne bo tako stoddostno, temveč vedno s kakim zrnom soli, toda vendarle se bomo trudili s svoje strani in storili vse, da bo ta normalizacija dobila pravičen odnos, da bo koristna tako za nas kot zanje.

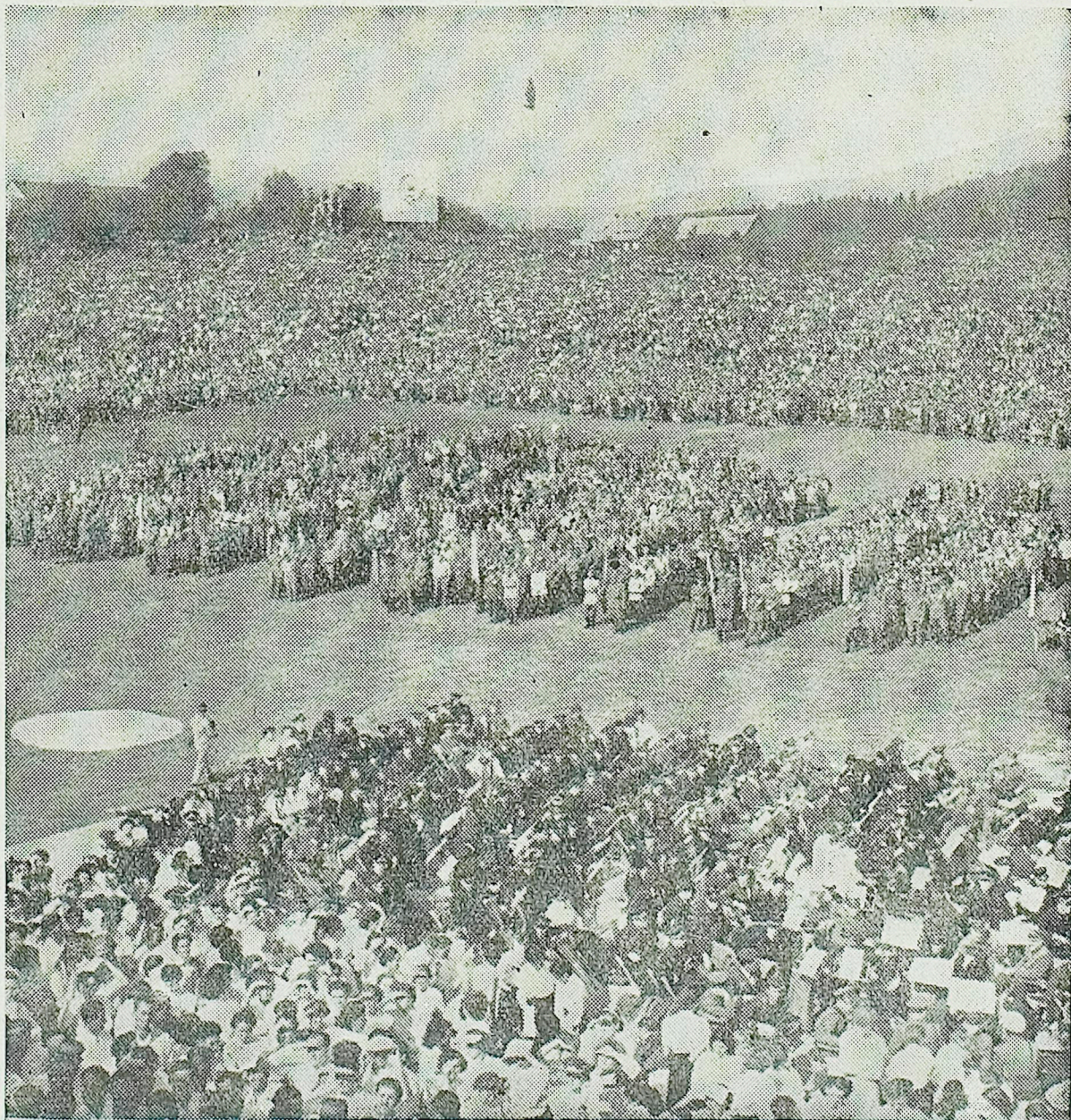
Ali bi danes bil lahko kdo na katerikoli strani in ali ima nekdo pravico prigovarjati nam sedaj, da ne bi bila potrebna ta normalizacija in da bi se bilo treba namesto tega še naprej pripraviti z njimi? Nihče nima te pravice. Morda bi komu to tudi ugajalo, toda nam ne ugaja. In ne samo nam, marveč vsemu svetu. Vsako takšno delo v svetu doprinaša danes kolikor toliko k pomiritvi položaja in to je bilo potrebno, da se ne bi reklo, da je tu najnevarnejše žarišče. Doslej so govorili, da je Jugoslavija najbolj ogrožena, da je njej treba pomagati itd., toda vedno so poleg tega mislili še nekaj drugega. Nam danes ni prišla vođa do grla. Mi smo bili izolirani od vseh, pa se nismo bali. Danes pa se je treba še manj bati, ker imamo močno armado, imamo enotno ljudstvo, imamo tisto, kar reši pošteno in hrabro ljudstvo.

Za normalizacijo, ki izključuje vmešavanje

Mi mislimo, da je to prispevek k miru in da je to potrebno, da mi to storimo. Da, toda normalizacija pod kakšnimi pogoji? Hočem tudi to povedati. Ta normalizacija z Sovjetsko zvezo, Bolgarijo, Čehoslovaško, Madžarsko, Rumunijo in z drugimi ne more, razume se, biti izvršena tako na slepo, da se objamemo in poljubimo drug drugega in kot da je vse minilo. Ne, ta normalizacija ne more spremeniti in ne sme spremeniti naše dosedanje zunanje politične linije v tem smislu, da bi mi menjali danes naš odnos do držav Zahoda, s katerimi smo v najtežjih časih sklepali razne pogodbe in razvijali sodelovanje. Glede tega se pri nas ne bo ničesar spremenilo, mi bomo z njimi sodelovali, kot smo doslej. Ta normalizacija tudi ne more imeti vpliva na naš notranji razvoj, na našo pot v socializem. Ta normalizacija mora izključiti vsako vmešavanje enega v notranje stvari drugega.

Na tem principu, tu vam je naša roka, mi gremo in bomo sodelovali gospodarsko in tam, kjer je potrebno in kjer bomo videli, da je pravilno in da se strinjamo — tudi politično. Mi govorimo pred vsem svetom jasno, mi ničesar ne skrivamo za kulisami, mi smo bili vedno odprti in tudi danes iznašamo svoje stališče tudi v tem vprašanju odprto pred ves svet, pa naj misli kdo kar hoče. Toda naša zavest je čista — mi delamo za velik cilj, za cilj mira in sodelovanja med narodi.

Konec govora predsednika republike je več stotisočglava množica sprejela z dolgoletnim odobravanjem in aplavzom.

Pogled na del zbrane množice. V ospredju preživeli borci štajerskih enot

60-LETNICA VINARSKE ZADRUGE V VIPAVI

OB LEPEM JUBILEJU VIPAVSKIH VINOGRADNIKOV

Vinogradništvo Vipavske doline je zelo staro. Neznani nemški pesnik je v 14. stoletju zapel hvalnico vipavcev, ki ga primerja z znanim vinom Renske doline v Nemčiji:

»Nicht ander tranck zu der mal,
nur Wipacher und Reinfall«

(»Ne pijemo nobenega drugega, kot samo vipavca in reinfal«)

Znani zgodovinar Janez Vajkard Valvazor pa je v svoji »Slavi vojvodine Kranjske« zapisal leta 1689 o Vipavcih med drugim: »... Vipavci prebivajo okoli Vipave in St. Vida (današnji Podnanos). Največ se ukvarjajo z vinogradi in sadjem, ki pri njih zgodaj zori, zaradi česar ga vso pomlad in vse poletje nosijo prodajat v Ljubljano. ... Ker Vipavci svoje vinograde pridno obdelujejo ter se ne plaše nobenega truda, pridobivajo dovolj rdečega in belega vina za svojo potrebo in za dobičkonosno prodajo v tuje dežele. Vino spreminjajo v srebro, ker jim je skromnost prirojena in so z malim zadovoljni. ...«

Velike zasluge za dvig vinogradništva v Vipavski dolini ima predvsem Matija Vrtovec (1784—1851), ki je od 1809. leta do 1813 služboval na Planini pri Ajdovščini, a od 1813. leta do svoje smrti leta 1851 pa v Podnanosu pri Vipavi. Bil je zelo izobražen mož svoje dobe in je primorske »vinorednike« (kot je nazival vinogradnike), učil naprednega vinogradništva. Kot »ud kmetijskih družb na Kranjskem, Štajerskem in Goriškem« je napisal leta 1845 »Vinorejno«, leta 1847 »Kmetijsko berilo«, a leta 1850 pa »Sporočilo slovenskim vinorednikom osebno Ipvavskim in Primorskim«.

sklenili ustanoviti zadrugo, ki bo komisijso prodajala njihovo vino in zanje nabavljala vse potrebščine, ki jih vinogradniki potrebujejo pri svojem delu.

3. junija 1894 se je zbralo v Vipavi okoli 30 vinogradnikov iz Vipave, Podnanosa, Slapa, Vrhpolja, Budanj, Goč, Dupelj in Erzolja. Sklenili so ustanoviti »Vipavsko vinarsko zadrugo z o. z.« Ustanovni občni zbor je bil 17. junija 1894, prisotnih je bilo nekaj nad 30 vinogradnikov. Clanski delež je znašal 2 godinarja.

Komaj ustanovljena zadruga se je morala boriti z velikimi težavami, posebno še, ker ni imela lastne kleti niti vinograde.

Leta 1895 je zadruga najela klet Ivana Lekana iz Vipave, da je lahko spravljala vino svojih članov. Zadruga je svoje vino prodajala v lastnih točlinicah v Trstu, v Ljubljani, v Idriji in v Ribnici na Dolenjskem.

Ze marca 1899 je zadruga kupila vinograd Zabric v Podragi pri Vipavi in ga preuredila v vzoren vinograd. Stroški rigolanja, saditev trt, nabave kolja in žice so znašali 13 tisoč kron.

Ker so imela pod Avstrijo kmetijska društva več davčnih olajšav, se je leta 1899 zadruga preosnovala v kmetijsko društvo, toda kljub spremembi so jo ljudje še vedno nazivali vinarska zadruga, ker so se nanjo bili že privadili. Število članov se je le polagoma dvigalo, ob začetku leta 1900 je imela zadruga samo 57 članov, ki pa so bili zelo delavni in vztrajni.

Ker najeta klet pri Ivanu Lekanu ni več zadoščala naraščajočim potrebam, so sklenili, da bodo zgradili lastno klet. Po nasvetu vinograd-

Jože Oblak

v severne predele države, ko pa je prišlo Slovensko Primorje pod Italijo, je postalo severni del Italije, zaradi česar je vinarska zadruga zgubila večino tržišča. Ker je Italija sama proizvajala dovolj vina, je hotela za vsako ceno uničiti vinogradnike Slovenskega Primorja. Primorskim vinogradnikom je vsiljevala gojenje žitaric, posebno pšenice, na vinorodnih legah kljub temu, da je dajala zelo slabe pridelke.

Italijanski davčni vijak je zelo pritiskal vipavskega kmeta, ki je le z velikimi težavami plačeval razne davščine, posebno še, ker je imelo vino, od katerega je imel največ dohodkov, smešno nizko ceno, ki ni niti zdaleka krila proizvodnih stroškov. Posamezni vinogradniki so bili ekonomsko prisiljeni, da so sekali trte. Vinarska zadruga je z lastno posojilnico in organizirano prodajo vina rešila marsikateri vinograd ali celo posestvo, da ni bilo prodano italijanskim bankam. Tako je tudi vinarska zadruga pomagala pri preprečevanju zločinov raznarodovalnih načrtov italijanskega imperializma.

Leta 1926 je zadruga kupila hišo s kletjo v Idriji in od tedaj je idrijski rudar večkrat reševal vipavskega vinogradnika!

Leta 1928 so italijanske oblasti na silo preimenovali zadrugo v »Società agraria Vipacco«, toda kljub strašnem pritisku so se vsi zapiski sej zapisovali še nadalje v slovensčini! Zadnji, v slovensčini napisan zapisnik je od 10. oktobra 1934; ponovno pa so začeli pisati zapisnike v slovensčini od 15. oktobra 1943 dalje.

Leta 1932 so vinogradniki Vipavske doline pridelali vino, ki je imelo najnižjo gradacijo, odkar zadruga obstaja, saj je bila povprečna gradacija samo 8,5%!

Leta 1938 je zadruga kupila Šukovo hišo v Vipavi, nabavila velik robokanik in uredila prostor za predelavo grozdja in manjši prostor za cisterne. Ob tej priliki se je zadruga zoddolila za 58.000 lir.

Prišla je druga svetovna vojna. Zadruga je začela omejevati svoje poslovanje. Jeseni 1941. leta so začeli po vaseh zgornje Vipavske doline ustanovljati odbore OF. 28. avgusta 1941 so imeli prvi primorski partizani sestanek v Kantetovi hiši v Zgornji Branici. Februarja 1942 je odšel v partizane legendarni primorski narodni heroj Janko Premrl-Vojko iz Podnanosa pri Vipavi, čigar oče je že vrsto let član upravnega odbora Vinarske zadruge v Vipavi.

Tudi v Vipavi so kmalu ustanovili odbor OF. Veliko ilegalnih sestankov je bilo prav v kletih vinarske zadruge, kjer so imeli tudi skrivališča za nabrano orožje, municijo, hrano, obleko in sanitetni material, ki so ga pošiljali partizanom. V kleti vinarske zadruge je bil ustanovljen tudi prvi narodnoosvobodilni odbor za Vipavo.

Med narodnoosvobodilno borbo je imela vinarska zadruga samo en občni zbor, ki je bil januarja 1942.

Po osvoboditvi je zadruga takoj pričela z delom. Ze 1. junija 1945 je imel upravni odbor sejo, kateri je prisostvoval tudi referent za zadrugištvu pri Pokrajinskem narodnoosvobodilnem odboru za Slovensko Primorje. 7. septembra 1945 je bila skupščina, na kateri so člani sprejeli nova pravila in dali zadrugi naziv: Vinarska in sadjarska zadruga Vipava.

Ob osvoboditvi je imela zadruga nekaj nad 500 članov, po osvoboditvi pa je število članov zelo hitro naraščalo in jih je danes že nad 1600. V vinarski zadrugi so v članjenje vinogradniki od Lozice v začetku zgornje Vipavske doline pa do Branika v spodnji Vipavski dolini. Vinogradniki Branika in okolice so med NOB izgubili vso posodo, toda zadruga jim je jeseni 1945 odkupila vse grozdje, kljub temu da takrat še niso bili njeni člani.

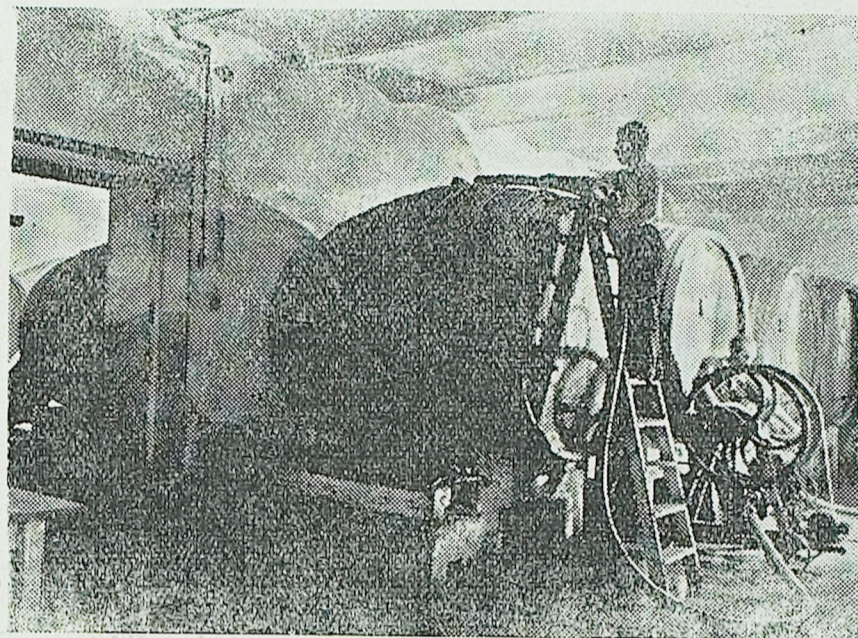
Jeseni 1945 sta se vinarski zadrugi v Vipavi pridružil tudi vinarski zadrugi Selo—Dobravljne in iz Branika.

V letih obnove se je zelo izkazal delovni kolektiv vinarske zadruge, ki je sam zgradil dve novi cisterni, od katerih vsaka drži po 10 vagonov

vina, a zadruga pa je nabavila dva velika sode po 146 hl.

Po osvoboditvi je zadruga razširila svoje delovne in skrbi predvsem za obnovo in dvig vinogradništva v Vipavski dolini. V ta namen je zadruga pred nekaj leti uredila trsni matičnjak, kjer bodo vsako leto pridelali do 250.000 ameriških ključev za cepljenje, a v Budanjah pri Vipavi pa veliko trsnico, kjer letno pridelajo do 200.000 žlahtnih cepljenih trt. Sortimentni vinograd v Po-rečju pri Vipavi bo služil za selek-

vipavske vinarske zadruge so se udeležili skupščin vinarskih združenj v Mariboru, Etuju in Kostanjevici na Dolenjskem. Udeležili so se tudi vinogradniškega kongresa v Brezicah in ogledali vinske kleti v Ljutorcu, Ormožu, na Bizeljskem, v Metliki, Novem mestu in Črnomlju. Ko so bili na Bizeljskem, so si ogledali še rojstno hišo maršala Tita v Kumrovcu. Obiskali so tudi kleti v Koprju, Umagu, Poreču, Bujah in v Brdih. Na povabilo zadruge iz Smederevega so si ogledali tudi njihove

Klet vinarske zadruge v Vipavi, ki ima kapaciteto 60 vagonov vina. Ker je klet za sedanje potrebe že premajhna, imajo v načrtu povečanje kleti, da bo lahko sprejela 100 vagonov vina. Zaradi visoke talne vode je klet zgrajena nad zemljo. — Na sliki vidimo delavce pri pretakanju vina

cijo trt in za vzgojo visokokakovostnih čepečev za razmnoževanje. Po mnenju strokovnjakov ima vinarska zadruga v Vipavi najbolj urejeno trsnico in matičnjak v Sloveniji. Na ta način se zadruga trudi, da bi vinogradniki Vipavske doline gojili samo žlahtne sorte trt, kot glavne sorte predvsem rebulu, pinelo, zeleni in laški rizling, kot stranske sorte pa malvazijo in sauvignon in sorte za zobjanje.

Poleg propagiranja gojitve žlahtnih trt skrbi zadruga tudi za dvig kvalitete vipavca, ki pogosto zaradi nepravilne predelave in slabega kletarjenja zgubi na kvaliteti.

Ker se vipavec kljub svojim odlikam še ni povsem uveljavil na tržišču in ker je letos močna konkurenca srbskih, dalmatinskih in istrskih vin, so sklenili, da bodo člani zadruge takoj po trgatvi oddali zadrugi grozdje v predelavo. Na ta način bodo dobili enoten tip vipavca, ki ga bodo ostekleničili in poslali na trg.

Razen tega si vinarska zadruga prizadeva, da bi s strojnimi obdelovanjem zmanjšala proizvodne stroške, ki so, v primeri s proizvodnimi stroški srbskih, dalmatinskih in istrskih vin precej višji in znašajo za liter vipavca 60 do 70 dinarjev.

V normalni letini prevzame zadruga okoli 150 vagonov vina, od tega 50 vagonov grozdja. Kapaciteta kleti v Vipavi je 60 vagonov a od zbirnih in založnih kleti pa 20 vagonov. Vse kleti pa so že za sedanje potrebe premajhne in bo treba čimprej zgraditi novo veliko klet za 100 vagonov z večjo zmogljivostjo strojev za predelavo grozdja, posebno še, ker so vinogradniki Vipavske doline obnovili že znatne površine vinogradov.

Delovni kolektiv je poleg cistern zgradil še garažo za avtomobile, veliko skladišče in sodarsko delavnico in ima precej zaslug za dosežene uspehe zadruge.

Za svoje člane zadruga nabavlja vse stvari, ki jih rabijo. Tako je lani nabavila 10 vagonov umetnega gnojila, 6 vagonov modre galice in 2 vagona žvepla, več sto škropilnic ter precej kletarskih potrebščin po nižjih cenah.

Ker hoče zadruga imeti strokovno sposobne uslužbence je štipendio, a leta 1952 pa je prevzel strokovno vodstvo zadruge inženir-eno-

log. Ker imajo vinarske zadruge na Štajerskem precej strokovnjakov so navezali z njimi tesne stike. Člani

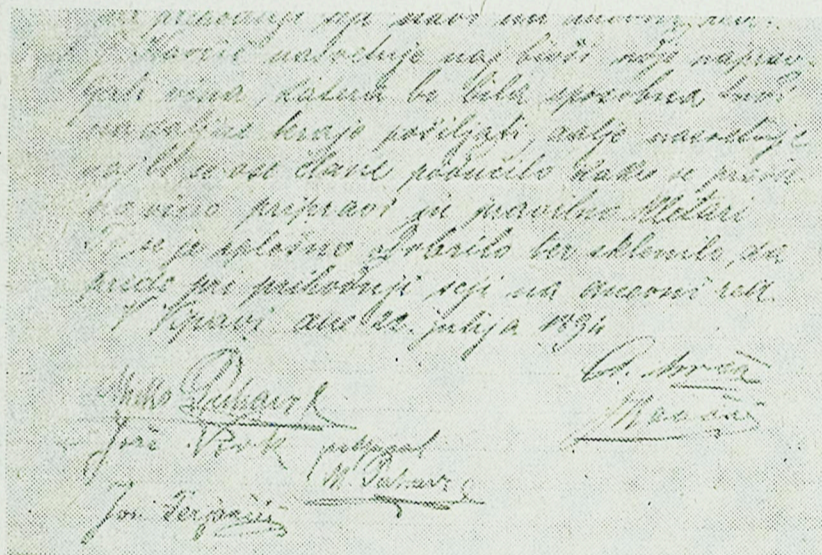
vinograde in moderne kleti in si spomina še ogledali Beograd in Zemur.

Vinarska zadruga v Vipavi je sodelovala že na več razstavah vin in je prejela veliko priznanj in diplom. V počastitev občinskega praznika občine Vipava je zadruga letos sklenila, da bo vsako leto na občinski praznik priredila v Vipavi razstavo vin.

26. septembra bo vinarska zadruga svečano proslavila 60-letnico svojega dela. Tega dne bo v zadruginem domu v Vipavi slavnostni občni zbor in zanimivi strokovni referenti s filmi o modernem vinogradništvu in kletarstvu, ter razstava grozdja in vinogradniških strojev.

Na to veliko proslavo bodo prišli poleg članov tudi številni gostje iz Štajerske, Dolenjske in celo iz Trsta.

Ob lepem jubileju želimo zadrugi in vsem njenim članom obilo uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Vinarska zadruga v Vipavi je bila ustanovljena 17. junija 1894. Prinašamo faksimile zapisnika I. redne seje upravnega odbora zadruge, ki se je vršila 22. julija 1894 v Vipavi.

Najvažnejši slovenski pisatelj tedanje dobe Janez Trdina je zelo cenil Matijo Vrtovca in se o njem kovalno izražal v svojih »Spominih«: »... Vrtovec mi je ustregel kaj močno s svojim bogatim, lepim in zares narodnim jezikom.«

Poleg Matije Vrtovca je imela precej zaslug za dvig vinogradništva Vipavske doline tudi sadjarska in vinarska šola na Slapu pri Vipavi. Ta šola je bila ustanovljena 1873.

leta in je delovala do leta 1886, ko so jo preselili iz Slapa na Grm pri Novem mestu, kjer še sedaj deluje.

Takrat so bili za vinogradništvo Vipavske doline težki časi. Leta 1885 je »strupena rosa«, kot še danes imenujejo stari ljudje peronosporo, ki je prišla k nam iz Italije, povzročila veliko škodo, zaradi česar so se mnogi vinogradniki zoddolili. Prodaja vina ni bila organizirana in so tako največ zaslužili prekupčevalci in trgovci z vinom. Kot prodajalci vipavskega vina in sadja so bili ob koncu preteklega stoletja posebno znani prebivalci Budanj pri Vipavi, ki so prodajali celo po Koroškem.

Zaradi izčrpanih vinogradov, zastarelega kletarstva in velikih davčnih bremen so kmetje vedno bolj lezli v dolgove. V večje vasi in trge so prišle sodnije, za njimi pa notariji in advokati in marsikateri vinograd ali celo kmetija je šla na boben.

Vinogradniki zgornje Vipavske doline so začeli razmišljati, kako bi si pomagali v težkih razmerah in so

niškega strokovnjaka prof. Bohumila Skalickýja so zaradi visoke talne vode zgradili za tiste čase moderno nadzemno vinsko klet po ameriškem načinu. Novo klet so slovesno odprli 1. maja 1903. Naslednje leto je zadruga kupila v Zagrebu 12 sodov od 40 do 50 hl, ki so še danes v rabi. Ostale sode je kupila pri Sodrarski zadrugi v Tacnu pod Šmarno goro pri Ljubljani, pri kateri še danes kupujejo sode.

Po nasvetu že omenjenega prof. Bohumila Skalickýja, ki je zadrugi velikokrat pomagal s strokovnimi nasveti, je zadruga leta 1908 zgradila dva velika cementna sode.

Ker je vinska kupčija cvetela in so začeli prodajati vipavca celo na Dunaj, v Prago in v Graz, je zadruga kupila Julijanino hišo z vrtom. Zadrugi je šlo predvsem za vrt, kjer naj bi zgradili klet. Leta 1910 so zgradili drugo veliko klet, a malo kasneje pa še tretjo klet za vstokelnečena vina. Za zgraditev druge velike kleti so porabili 13.000 kron, za tretjo pa 3.000 kron. Dve leti pred začetkom prve svetovne vojne je zadruga nabavila veliko hidravlično stiskalnico in črpalko.

Ker je zadruga dobro gospodarila, je naraščalo tudi število njenih članov, katerih je bilo ob začetku prve svetovne vojne že 334.

Ko je po prvi svetovni vojni Italija okupirala Slovensko Primorje, so nastopili za vinarsko zadrugo zelo težki časi. Pod Avstrijo je bilo Slovensko Primorje na jugu države in je vinarska zadruga prodajala vino

Trgovsko podjetje

„MODA“

sprejme takoj v službo

dva trgovska

pomočnika

tekstilne stroke

Ustmene ali pismene ponudbe na

Trgovsko podjetje

„MODA“

IZOLA

»PERLA« je najboljša loščilo za čevlje.

POTROSNIKI, zahtevajte vedno loščilo za čevlje znamke

»Perla«

Industrijsko podjetje

»SALVETTI«

PIRAN

Ing. Terčelj Dušan:

Vpliv Vinarske zadruga v Vipavi na kletarstvo gornje Vipavske doline

Vipavsko vino tvori prehod med južnimi alkoholnimi nearomatičnimi vini z malo kisline ter severnimi vini, katerih značilnost sta kislina in aroma. To so suha vina, malo trpega okusa, rumenkaste do zlatorjavkaste barve ter prijetne kisline.

Vipavci puščajo grozdje po mletju pred prešanjem nekaj časa na tropu. Nato se stiska, oddeljuje se samotok, prvi in drugi prešnik. Alkohol, ki se ustvarja, ko prične mošt vreti, izlužava tanin, ki daje vinu trpek okus ter močnejšo barvo. Tako napravljeno, — »kuhano« vino, kakor mu pravijo Vipavci — ima več ekstrakta, kisline in je bolj polno zlasti pri slabših vrstah grozdja. Ta način predelave ima pa globlji vzrok. Kuhana vina so odpornjša, ker jih konzervira tanin, ki je kislina in, če so samo malo

težev priporoča zadruga članom, naj pustijo grozdje čim več časa zoreti, ker je vegetacija letos v zastoju za 3 tedne. Za gotove sorte (pinela), ki rade gnijejo, zlasti ker jih letos napada črv, svetuje zadruga, da te sorte tržejo naprej, a z ostalimi čakajo. Nagnite jagode, polne cikastih bakterij, naj vinogradniki odstranijo. Tudi ta trud se bo izplačal.

Vse primorsko kletarstvo pa tudi vipavsko trpi še zaradi dveh napak; premalo pazijo na snago sodov na kleti ter premalo žveplajo grozdje oziroma mošt. Pa tudi tu se že pozna vpliv zadruga. Paziti moramo, da pride mošt v zdrave sode, ker le tako imamo osnovo za dobro zdravo vino, zlasti če ti niso bili v redu spravljeni. Mesto vina, ki je že pričelo rjaveti, bomo raje žveplali grozdje oziroma mošt. Imamo

glede na kvaliteto. Prejšnje leto so vino plačevali po alkoholni stopnji, ne da bi upoštevali, kako je vino spravljeno. Letos je večina podjetij plačevala mošt po 60 din za liter, ne oziraje se na kvaliteto vina. Zato ni čudno, če se naši potrošniki in delovni ljudje pritožujejo, da morajo piti slaba vina. Podjetja uvidevajo, da taka trgovina ne more več naprej, oblast pa bo izdala v kratkem vinski zakon. Tu imamo potrđilo, kako prav je imela zadruga, ko je pri plačevanju poleg alkoholne stopnje upoštevala tudi kvaliteto. Zadruga prevzema vino v komisijsko prodajo, t. j. na odprt račun pod tremi skupinami, in sicer:

V prvo skupino gredo sortna vina. Špice sortnih vin so plačane bolje in uvrščene v podskupino a, ostala sortna vina pa v podskupino b.

V drugo skupino spadajo navadna vina. Tudi ta skupina ima dve podskupini. V podskupino a uvrščajo navadna vina, ki so iz boljših sort grozdja, prijetnega okusa, zlasti pa pravilno spravljena, svetle barve in imajo letos vsaj nad 9,5% alkohola. V drugo podskupino pa so uvrščena vsa ostala navadna vina.

Lansko leto je bilo plačano vino skupine a 4 din pri litru boljše od skupine b pri isti alkoholni stopnji. Letošnji obračun bo napravljen še le konec septembra.

V tretjo skupino gredo vina, ki imajo napake in jih predestilirajo v žganje.

Vinarska zadruga v Vipavi je tudi edino podjetje v Sloveniji, ki se bavi s predelavo grozdja in ima zato sodobne stroje. (če izvajamo koprsko klet). Zadruga zelo priporoča oddajanje grozdja ter celo vrača žganje članom za stimulacijo, ker stroške predelave krije kvaliteta tako predelanega vina. S takim enotnim tipom vipavca zadruga predelave bo zadruga pridobila vipavskemu vinu tisti sloves, ki ga zasluži. Zato bo pa morala nujno povečati kapaciteto strojev za predelavo in klet.

Tiste vasi, kjer so že več časa člani zadruga in imajo z njo boljši stik, imajo tudi najboljše vina. Vasi, kjer so člani zadruga šele nekaj let in še z nezaupanjem gledajo na tako imenovane novotarije v kletarstvu, imajo tudi slabša vina, toda še vedno boljše od onih področij, ki so izven območja zadruga.

Še o grozdju in odkupu na odprt račun

Upravni odbor podjetja »Vino« je, po vsestranski razpravi na svoji seji sprejel sklep, da bo podjetje tudi letos odkupovalo grozdje kot lani, in sicer:

1. proti takojšnjemu plačilu,
2. na odprt račun.

Odkup na odprt račun izgleda po osnutku pogodbe takole:

POGODBA

za odkup grozdja na odprt račun, sklenjena med podjetjem »Vino-Koper«, Koper in kmetijsko zadrugo na dan 1954.

I. Kmetijska zadruga odda podjetju »Vino-Koper«, Koper pridelek grozdja svojih članov s tem, da podjetje kmetijska zadruga izplača na račun grozdja din 20.— po kg odanega grozdja.

II. Podjetje »Vino« predela grozdje, oddano na odprt račun, v lastni proizvodnji ter izvrši dokončni obračun, po kmetijski zadrugi odanega grozdja podjetju »Vino«, najkasneje do 1. IX. 1955.

III. Če kmetijska zadruga do 1. IX. 1955 obračuna vina ne zahteva, ga podjetje »Vino« v tem primeru izvrši samo.

IV. Podjetje »Vino« si pridruže pravico prosto razpolagati s prodajo vina, proizvedenega iz grozdja, odkupljenega na odprt račun. Slednje iz razloga, da mora podjetje »Vino« zadostiti svojim obveznostim po izvozu v Trst in ostale države.

V. Podjetje »Vino« izvrši dokončni obračun, omenjen pod 2. in 3. točko na način, da kmetijska zadruga zaradi stroške predelave, vkalkulira družbene obveznosti, nato pa ji izplača razliko med že dano akontacijo in povprečno prodajno ceno, ki jo je podjetje »Vino« dosegalo na jugoslovanskem tržišču do časa zahteve dokončnega obračuna grozdja.

VI. Iz 1 kg grozdja se določa, za belo in črno, 73% vina (radman).

Vsa plačila za grozdje se izvršujejo po virmanu na tekoči račun kmetijske zadruga.

VIII. Za vse eventualne spore je pristojna Okrožna arbitraža v Kopru.

IX. Ta pogodba velja za trgovatev Ietne 1954.

Za kmetijsko zadrugo:
Za podjetje »Vino-Koper«:

K časopisnim člankom in ostali polemiki glede odkupa grozdja na odprt račun, pa bi imeli pripomniti še naslednje:

Kolektiv podjetja »Vino« se vsestransko zaveda namena, s katerim je bila naša vinska klet zgrajena. Istra je pretežno vinogradniški pre-

del in zato je bila zgraditev večjih vinskih klet v Kopru in Umagu nujna potreba. Ugotovitev pisca članka v Slovenskem Jadranu z dne 10. t. m. je popolnoma pravilna, ko pravi, da na Koprskem nimamo primernih klet. Naš vinogradnik za to res nima niti zadovoljive posede niti zadovoljivih kletnih prostorov, ter se mu vino, čim spomladi nastopi malo toplejše vreme, rado pokvari. Vendar vzroke za vse to ni izkazati edino naša vinska klet, odnosno pri podjetju »Vino«, pač pa verjetno drugod. Če se ozremo nazaj, je spomladi 1953 postalo vprašanje odkupa vina precej kritično in je kazalo, da vina v mesecu juniju, juliju ne bo. Naš, koprski vinogradnik, je cenno svojim proizvodom držal visoko in je le-ta stalno rastla. Pri takšnem predvidevanju, da vina ne bo, tudi ni čudno, če so odkupna podjetja, gostinska mreža itd. med seboj tekmovali za odkup in morda vino preplačevali. Prav tu bi lahko marsikaj pripomnili bodisi na račun podjetij, kmetijskih združenj, vinogradnikov ali Zadruga zveze.

V času, ko je vladala pri nas zgoraj omenjena politika cen, so se na tržišču pojavile velike količine srbkega in dalmatinskega vina. Vsa podjetja, ki se bavijo z odkupom vina, so se pri tezi, da vina ne bo, potem zaradi visokih cen istrskih vin, pričela zanimati za druga tržišča in vino tudi odkupila. Na teh vprašanjih bi se bilo treba zamisliti in iskati vzroke, n. pr. zakaj se je pokrvarilo vino v Sečovljah in še drugod, ne pa čisto enostavno udariti po podjetju »Vino« kot največjemu krivcu za nastalo situacijo. To smo omenili le tako mimogrede in nimamo namena dalje polemizirati, čeprav smo pripravljani vedno odgovoriti.

Naša iskrena želja je, da smo ozko povezani z našimi vinogradniki, kajti le tako bomo dosegli obojestranski namen. Želimo tesnega sodelovanja s pridelovalci grozdja, odnosno kmetijsko zadrugo s tem, da prvi in drugi doseže svoj smoter, pri tem pa vendar ne smemo pozabiti na upoštevanje zakona ponudbe in povpraševanja.

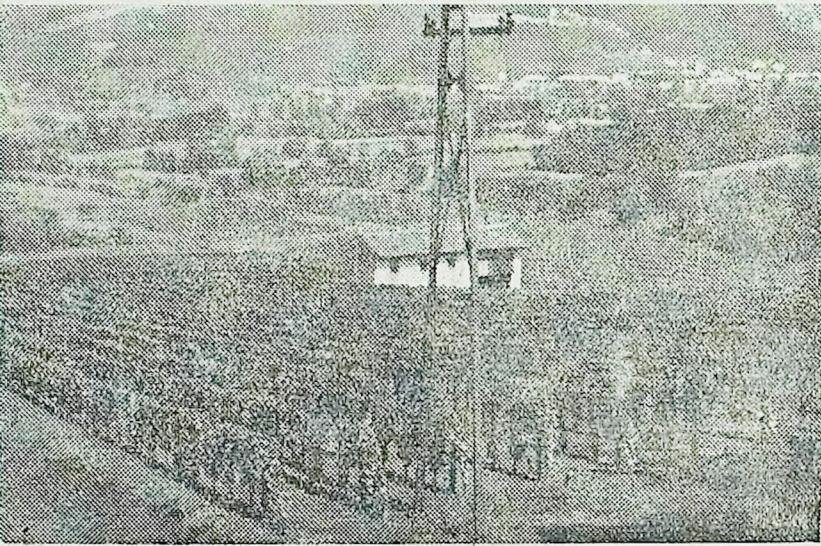
Naši vinski kleti je bila z ustanovitvijo dana trgovska dejavnost. Kot trgovsko podjetje se moramo podrežati predpisom, ki veljajo za trgovino. S poslovanjem ustvarjamo plače, sklade in družbene obveznosti in to je vse. Mislimo, da tu ni potrebno ničesar več pripominjati. Odkup na odprt račun pa je popolnoma stvar zadržnega karaktera in tak način odkupa ne bi verjetno sprejelo nobeno drugo trgovsko podjetje. Vendar kljub vsemu nismo proti odkupu na odprt račun, čeprav nam ustvarja težave in nam grozi riziko, hočemo pa pojasniti le tole:

Pri tej vrsti odkupa je zaščiten le vinogradnik. Le-ta bo obračun zahteval v konjunkturalnem času, t. j. takrat, ko bo vino dosegalo najvišjo tržno ceno. Podjetje vino obračuna kmetijski zadrugi, potem pa cena pade! Kdo nosi riziko? Kdo hoče tedaj biti zavarovan pred njim in na čigav račun? In to se nam je zgodilo pri lanskem odkupu. Odkup na odprt račun zahteva od podjetja »Vino«, da vinogradniku plača grozdje po najvišji ceni, pri tem obračuna podjetje le svoje stroške, vsa ostala razlika v ceni do prodajne cene pa naj se izplača prodajalcu grozdja preko kmetijske zadruga.

Podjetje »Vino« je državno gospodarsko podjetje in stremi, kot vsaka druga državna gospodarska organizacija za tem, da znižuje stroške in dosegla čim boljše realizacijo. Z večjim dohodkom si podjetje ustvarja večje sklade, kar je vse urejeno s predpisi. S skladi podjetje nabavlja investicijsko opremo za svojo klet, ki je še vedno potrebna stalnega izpopolnjevanja. Z odkupom na odprt račun, pa se našemu podjetju izbija iz rok vsaka možnost delitve razlike v ceni med lastno in povprečno prodajno ceno, ki si jo lasti izključno prodajalec grozdja.

Ni naš namen, da bi se morda pogajali za delitev omenjene razlike v ceni in zato smo tudi navedli gornji osnutek pogodbe, kot naš predlog. S tem smo hoteli pojasniti, da zelo dobro razumemo tendenco forsiranja odkupa grozdja na odprt račun.

»Vino-Koper«

Pogled na zadrugi vinograd v Porečju pri Vipavi

vrela na tropu, tudi so prijetnejša za poleti, sicer so zagatnega okusa. V članstvu zadruga je sedaj že okoli 90 odstotkov vinogradnikov Gornje Vipavske in ima zato znatno vpliv na njihovo kletarstvo. Vendar so v predelavi — koliko časa leži mošt na tropu — in sortah grozdja še velike razlike med Gor. Vipavsko (meja Ajdovščina in Erzelj), kjer je zadruga delovala že od svojega obstoja ter Srednjo Vipavske (do Sela in Branika).

Zadruga z nasveti, predavanji in ekonomskimi merami priporoča »novi način« predelave, t. j. takojšnje prešanje in s tem svetli tip vina, ker so taka vina na sedanjem tržišču najbolj iskana, poleg tega pa tudi najprijetnejšega okusa.

Po takih navodilih zadruga že več kot četrtina članov v Gor. Vipavski takoj stiska grozdje, približna polovica pušča mošt na tropu največ do 12 ur, čez noč, kar da vinu slamnato barvo z malenkostno količino tanina. To še ne moti okusa, nasprotno napravi vino bolj polno in pitko. Zadruga to dopušča, v kolikor imajo člani slabe kleti in pa slabše sorte grozdja, ki dajo bolj vodeno vino. Če je grozdje hladno in se ne ogreje, lahko leži tudi do 18 ur, kar odvsi tudi od sorte. A nad 24 ur naj bi mošt nikakor ne ležal na tropinah. V Srednji Vipavski pa še vedno nad polovico vinogradnikov pušča mošt na tropinah nad 24 ur. Nekdaj je bila navada, da je vino burno prevrelo na tropu. Toda tudi tu se kakovost predelave popravlja in iz leta v leto se manj časa »kuhajo« vina.

Pri »kuhanju« — vretju na tropinah — je treba paziti, da se trop ne dvigne in ne napravi na moštu klobuk. Tu se lahko naselijo osetne bakterije in že je vino okuženo. To pa je rak rana primorskega kletarstva.

Kvaliteta vina je odvisna tudi od sort grozdja. V Gor. Vipavski prevladuje rebula in pinela, a sorazmerno poleg slabših sort gojijo rizing, malvazijo itd., v Srednji Vipavski pa sadijo poleg rebule največ klarnice, ki daje v slabših letinah nizke gradacije. Za dvig kvalitete vipavcu ne bi smeli saditi slabših sort od rebule, ki naj bi bila standardna, a poleg nje kvaliteten vrste grozdja. Tak je tudi sortiment za Primorsko in take sorte goji vinarstvo zadruga v svoji trsnici v Vrhpolju. Za letošnji trg-

že lepe uspehe pri kmetovalcih v gornje-vipavskih vaseh. V zadrugi vam bodo dali nasvet glede na stanje grozdja. Tudi iz gnilega grozdja napravimo lepo, zdravo vino. Na tem področju ima zadruga še veliko dela.

Toda zadruga se ne bori za kvaliteto samo z nasveti in lastno trdnico z izbranimi sortami, ampak tudi z ekonomskimi ukrepi. Za vsak trud je treba nagrado. Naša odkupna vinska podjetja so delala vse do danes in še danes v precejšnji meri veliko napako našemu vinogradništvu, ker so odkupovala vino ne

Bivši borci so se pogovorili

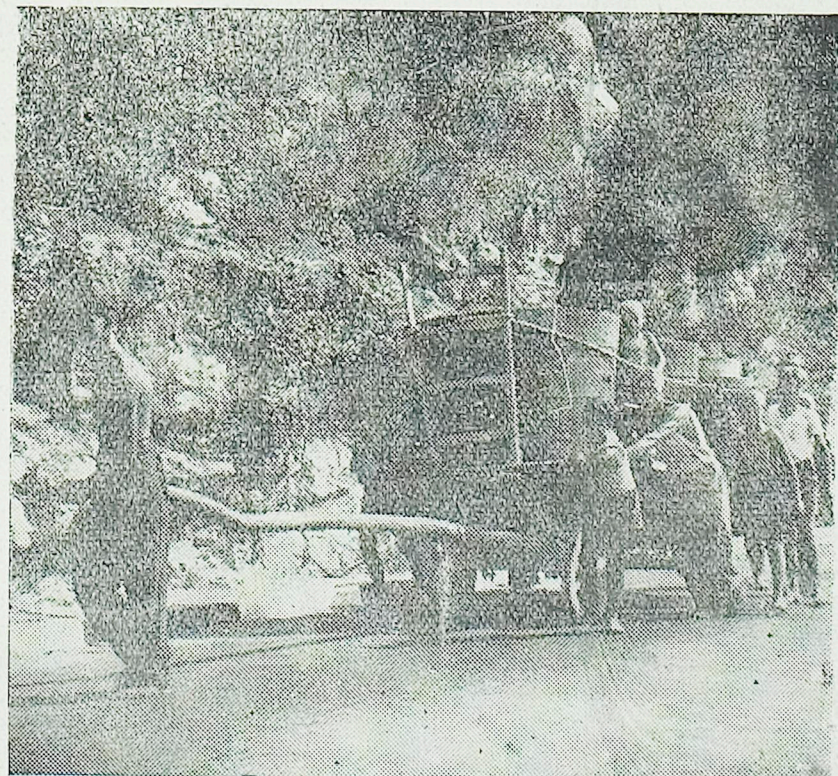
Na občinski konferenci Zveze borcev v Smarjah, ki je bila 22. sept. so se bivši borci pogovorili o vseh tekočih vprašanjih. Med drugim so ugotovili, da se še vedno dogajajo razne nepravilnosti napram članom, po vaseh pa se nekateri člani premalo zanimajo za sirote padlih borcev. Za šolanje teh otrok sta Okrajni LO in Okrajni odbor Zveze borcev dala na razpolago denarna sredstva. Član okrajnega odbora ZB tovariš Mirko Glavina je v razpravi poudaril, da nekatere vdove padlih borcev ne razumejo potrebe šolanja svojih otrok.

V občini so primeri, da imajo nekatere vdove po 3 do 4 otroke, in ker dohodki le malo pressegajo zakonsko osnovo za dodelitev posebnega dodatka tem vdovam, jih ne dobijo. Tako se nahajajo v težkem gospodarskem položaju. Tu bi bilo potrebno, da bi odgovorne oblasti nekaj ukrenile in take primere rešile, tako kot so jih rešili drugod v Jugoslaviji.

Borci so na tej konferenci razpravljali tudi o tistih tovariših, ki so že takoj ob nastopu fašizma začeli borbo proti njemu. Danes pa so nekako v ozadju, skoro pozabljeni in se njihov prispevek ne upoštevajo. Te tovariše bi bilo treba zbrati skupaj in se z njimi pogovoriti.

Ob zaključku konference so sprejeli več sklepov, med drugim tega, da bodo čimprej sklicali po vseh vaseh krajevne sestanke Zveze borcev. V Smarjah je bil sklep že izvršen. Na sestanku je bila imeno-

na posebna komisija, ki bo skrbela za zaposlitev borcev, za šolanje otrok padlih borcev in druga vprašanja. Borci so sprejeli predlog, da se tudi v Smarjah poskrbi za poševitev spomenika padlim borcem. Komisija bo poskrbela, da bodo začeli zbirati potrebna denarna in druga sredstva. Spomenik naj bi bil postavljen v teku enega leta.

Praprave na »Teden otroka«

Na Koprskem

Vsa naša javnost se pripravlja na proslavo »Tedna otroka«, ki bo leto prvič v oktobru. Zanimanje je tem večje, ker je bil pred nedavnim v Zagrebu Svetovni kongres za zaščito otrok, ki je dal organizacijam, društvom in vzgojiteljem vzpodbudo za nadaljnje delo v skrbi za naše otroke.

Tudi v Kopru se je sestel pripravljalni odbor, ki si je postavil okvirni načrt za proslavo tega tedna.

Med prvimi nalogami, ki si jih je postavil odbor, je šolska kuhinja in varen kotiček za otroke, katerih starši so zaposleni. Ko otroci dopoldne okrog enajstih pridejo iz šole, morajo čakati do dveh, da pridejo starši iz službe, nimajo kaj jesti in so prepuščeni ulici. Petnajst takih otrok ima zdaj Slovenski otroški vrtec, vendar je to za osebe vrta in za njegovo zmogljivost preveliko breme. Posebno še zato, ker to niti niso vsi otroci, ampak se jih verjetno še več potepa po mestu. Rešitev za to bi se našla v Pionirskem domu, potreben pa bi bil nekdo, ki bi otroke nadzoroval.

Socialno in moralno ogroženi otroci, ki so v vzgojnih ali mladinskih domovih, bodo deležni posebne pozornosti. Ne samo, da jih bodo obiskali predstavniki mmožičnih organizacij, ampak bodo skušali vzbuditi pri ljudeh skrb in zanimanje za te otroke. Posebno važno je to za tiste otroke, ki nimajo svojcev in pogrešajo v domovih toplega družinskega vzdušja. Kako hvaležni bi bili taki otroci, če bi jih ob praznikih, ko njihovi prijatelji odidejo k staršem, povabili k sebi in jih dan ali dva zadržali doma.

Naši zdravniki, medicinske sestre in otroške negovalke bodo organizirale v tem tednu pregled vseh otrok in jih bodo obiskale na njihovih domovih. Če vidiš otroka v njegovem domačem okolju, lahko zveš mnogo več, kot če ga vidiš v ambulanti ali posvetovalnici. Obenem bi pri teh pregledih pomagale žene in dekleta, ki so z uspehom dovršila tečaj RK in se tako počasi usposobil za patronažno službo po vaseh, kajti kvalificiranega kadra še vedno primanjkuje.

Eden izmed perečih problemov je, kakor v vseh vinorodnih krajih, tudi na Koprskem alkoholizem. Uživanje alkohola, včasih celo pravo pijančevanje in potreba šolske mladine za alkoholom, predstavlja za vsa naša družbeno skupnost veliko nesrečo. Še vedno najdemo brezvestne starše, ki že predšolskim in osnovnošolskim otrokom dajejo pijače, jih vodijo na veselice in v gostilne. Zato bo protialkoholna propaganda in pa propaganda za uživanje brezalkoholnih pijač in mleka ena izmed glavnih nalog tega tedna. Zlasti lahko protialkoholno gibanje pod-

prejo šole, ki delajo z doraščajočo mladino.

V tem tednu nas čaka še ena velika naloga — boj proti ponočevanju koprskih otrok. O tej temi smo že večkrat pisali (glej 31. in 37. številko Slovenskega Jadrana), toda brez uspeha. Ljudska oblast je že zdavnaj izdala tozadevni odlok, toda uprave podjetij in gostinskih obratov jih ne upoštevajo.

To so vse naloge, ki presegaajo okvir »Tedna otroka« in bodo naša stalna skrb in prizadevanje. V tednu samem bodo prireditve in predstave za naše otroke, v ponedeljek 4. oktobra pa bo ob 16. uri akademija v Ljudskem gledališču.

Na Tolminskem

V tolminskem okraju so velike pripravave za »Teden otroka«. Okrajni pripravljalni odbor sestavljajo najuglednejši in odgovorni predstavniki ljudske oblasti ter množičnih in političnih organizacij. Odbor se je sestel že dvakrat in imenoval tri komisije, in sicer za rejništvo, za zdravno prehrano otroka in družine ter komisijo za samo organizacijo Tedna. Komisije so se že sestale in izdelale podroben načrt svojega dela.

Tudi občinski odbori so že imenovali pripravljalne odbore in nekateri so že imeli seje.

Okrajni odbor pa je v glavnem sprejel štiri naloge, na katerih bo delal skozi vse leto, začel pa bo v »Tednu otroka«.

1. **Zdrava prehrana otrok in družine** — O tej temi bodo predavali po vseh šolah, na raznih tečajih (kuharskih, prikrejovalnih, Rdečega križa, čipkarskih in zadružnih). Tudi ljudska univerza bo v svoj program vnesla predavanja o zdravi prehrani. Zaradi enolične prehrane je v tolminskem okraju precej otrok rahitčnih in bolnih na pljučih, posebno na Bovškem in v Breginjskem kotu.

2. **Borba proti alkoholizmu**. Tudi to vprašanje je posebno pereče zlasti v Breginjskem kotu, na Planoti in v Trebušah. V teh krajih so primeri, da je učni uspeh v šoli zelo slab zaradi alkoholizma in da je le 10 odstotkov vseh otrok sposobnih za gimnazij. Komisija bo organizirala prodajo sadnih sokov po gostinski mreži. Zdej v tolminskih trgovinah in gostilnah sploh ni brezalkoholnih pijač. V samem Tolminu bo mlečna kuhinja in restavracija brezalkoholnih pijač, kamor bo lahko zahajala tudi mladina. V Tolminu je namreč gimnazija in učiteljske, kamor se vozi mladina iz okoliških krajev. Ko čakajo na vlak, nimajo drugega prostora kakor gostilno. Podobne restavracije bomo organizirali tudi v Idriji in drugih krajih, kjer se mladina nima kam zateči.

3. **Rejništvo**. Veliko je še nepre-

Prehodna jesenska obleka z marnerskim ovratnikom, kar je letos zelo moderno zlasti za mlada dekleta.

O nizkem krvnem pritisku

Nizek krvni pritisk (105 pri moškem, 100 pri ženskah ali manj) najdemo začasno pri vročinskih in pri nalezljivih boleznih, stalno pa pri tuberkulozi, pri spremembah v štiti žlezi in pri oslabeledosti. Akutno nastopi znižanje krvnega pritiska pri močnih izgubah krvi, pri nenadni oslabeledosti krvnega obtoka, pri akutni oslabeledosti srca kakor tudi pri ohromitvah ožilja, na primer pri davici in pri raznih vrstah šoka.

Podobno kot je znano povečanje krvnega pritiska iz neznanega vzroka, poznamo tudi znižanje iz neznanega vzroka. Ljudje, ki imajo nizek krvni pritisk so navadno visoki, suhi ohlapnih mišic, brez podkožne mašobe in izgledajo, kot da so predčasno ostareli. Tožijo o abnormalni duševni in telesni utrujenosti, o bitju srca pri najmanjšem naporu, glavobolju v zgajavlju, vrtoglavosti

skrbnejših otrok, pri raznih ljudeh, ki nimajo moralnih kвалitet rejnikov. Zato bo treba poiskati prave ljudi, ki bodo otroke pravilno vzgajali. Prav tako bo treba poiskati v domovih otrok, ki si želijo toplega družinskega življenja in jih dati družinam brez otrok.

4. **Družbeno upravljanje šol in zdravstvenih ustanov**. Priredili bodo predavanja o pomenu te dolžnosti in skrbi za otroke. Vršili se bodo zdravniški pregledi, izleti, obiski bolnih otrok, pogostitve, razstave otroških risb in podobno.

Skrb, ki jo kaže naša ljudska oblast za pravilni razvoj in vzgojo naših otrok, je res velika in vsestranska in naši otroci so lahko ponosni, da živijo v taki državi. S. A.

Naša kuhinja

MEDENA RULADA (ZVITEK)

Sestavine: 14 dkg medu, 2 jajci, cimet, klinčki, limonina lupina, 14 dkg moko, pol zavitka pecilnega praška, marmelada, rum.

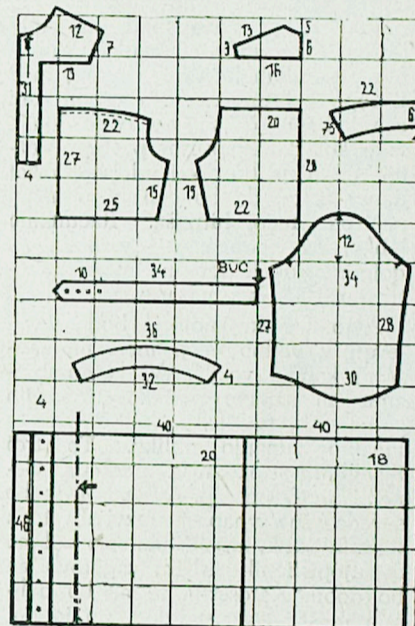
V skledi mešamo med in jajci četrt ure, dodamo navedene začimbe in nato še moko, presejano s pecilnim praškom. Testo vlijemo na pomaščen bel papir, položen na pekač (lahko tudi brez papirja, na pomaščen pekač), razdelimo ga enakomerno za nožev rob debelo, ter pečemo približno 8 minut v zmerno vroči pečici. Pečeno testo zvijemo še vroče s papirjem vred v zavitek ter ga pustimo hladiti. Shlajenega razvijemo, papir previdno odstranimo, pomažemo spodnjo stran zvitka s poljubno marmelado, razredčeno z rumom ter ga tesno zvijemo. Tako rulado lahko še polijemo s poljubnim ledom (priporočljiv je limonin led), ali pa samo potrosimo z vanilijevim sladkorjem ter režemo enakomerne kolobarje. Opisana rulada je jako sočna, lepe oblike, ni draga in je hitro pripravljena. Iz navedenega recepta dobimo 15 do 16 lepih porcij.

MEDENI KEKSI

Sestavine: 2 dkg masla (ali 3 dkg masti), 12 dkg sladkorja, 2 jajci, cimet, klinčki, limonina lupina, 2 žlice raztopljenega medu, 40 dkg moko, pecilni prašek (cel za cimetom in klinčki ter presejan, jajca in vitek), mleko ali vodo po potrebi.

V skledi mešamo maslo, sladkor stločen s raztopljen med; dodamo sesekljane limonine lupine, moko, presejano s pecilnim praškom in toliko vode ali mleka, da dobimo testo, ki se bo dalo lepo valjati. Testo naj eno uro počiva, nato ga razvaljamo zelo tanko, izrezujemo iz njega poljubne oblike ter jih naglo pečemo na pomaščenih ploščih.

Poletja je konec in naša deklica ne more več skakati po dvorišču ali vrtu v lahkih oblekah ali kratkih hlačkah. Začela se je tudi šola in morda ste z grozo ugotovile, drage bralke, da so vaši nadebudni dvanajstletniki vse lanske obleke preozke, zlasti pa prekratke. Mogoče ste celo že ugotovile, da mlada deklica ni več brezbrizna do svojih

Ne pozabite na čevlje

Pravijo, da po čevljih spoznamo ljudi. Nekaj resnice je gotovo v tem, saj po čevljih vidimo, če je kdo reden in snažen. Toda prav nič ni zato potrebno, da imamo vedno nove in moderne čevlje, važno je, da so naši stari čevlji pravilno negovani in dobro ohranjeni. Zato si zapomnimo nekaj nasvetov:

Lakasti čevlji se svetijo kot novi, če jih nadrgnemo najprej s čebulo, potem pa z loščilom.

Za mazanje čevljev z loščilom ne uporabljamo nikdar ščetke, ampak mehko cunjico. S ščetko namreč ne namahemo usnja enakomerno, preveč loščila pa mu škoduje, tako da počasi otrdi.

Mokre čevlje sušimo tako, da naločimo vanje časopisni papir in jih položimo ležeče na več pol časopisnega papirja. Tako preprečimo, da bi otekala voda v podplate, ki bi tako otrdela. Časopisni papir dobro vpija vlogo.

Če čevlji iz semiša izgubijo prvotno barvo, jo zopet pridobijo, če jih držimo nekaj časa nad soparo.

oblek in bi bila rada lepo oblečena. Da vsaj nekaj prihranite pri velikih izdatkih, vam predlagamo, da ji sami sešijete ljubko flanelasto obleko z drobnim pike-ovratnikom, ki bo prav gotovo dobra vsaj za šolo. V ta namen potrebujete 2,50 m blaga 140 cm širine ali 3,40 m 90 cm širine. Veliko lahko daste v šive in rob, tako da bo obleka še drugo leto uporabna. Kakor vedno odgovarjajo kvadratni velikosti enega kvadratnega decimetra, mere pa so v centimetrih.

afriški kontrasti

ING J. SIMONČIČ

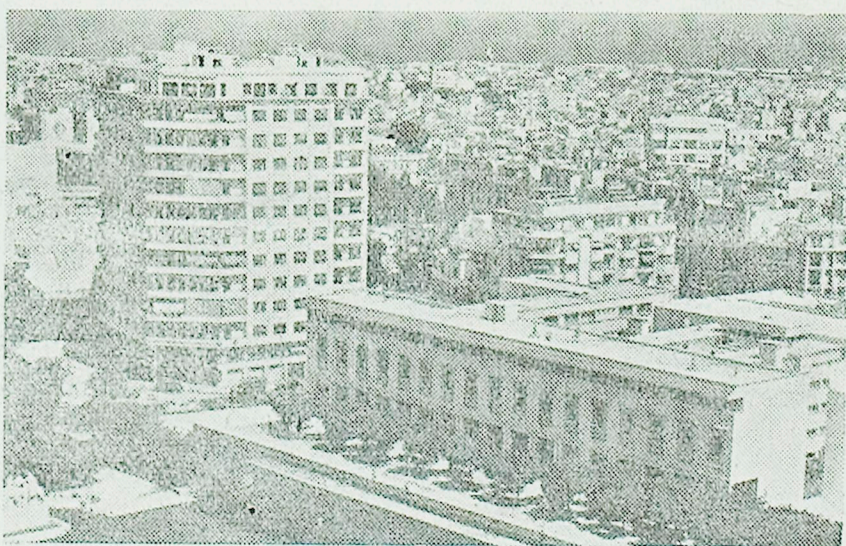
Vožnja z avtomobilom po afriških cestah je pravi užitek. Cesta je gladka brez vzboklin in vdolbin in avtomobil drse po njej mirno z veliko hitrostjo. Včasih se cesta odcepi v planjavo, kjer se razširi kot veja na vse strani, tako da oblikuje mrežo med seboj pravokotno povezanih cest. Pravijo, da bo na takem prostoru stalo bodoče mesto. Cesta je že zgrajena, prav tako ulice, kanalizacija, elektrika in vodovod, nasadi ob bodočih hišah in industrijskih poslopih so že zeleni. Z graditvijo mesta samega pa bodo začeli takoj, ko temeljito proučijo načrt.

V okolici in v predmestjih modernih mest rastejo hišice kot morska trava na obalah. Čez noč zabijejo v zemljo ali v pesek štiri kole, preko katerih navlečejo lepenko, razrežejo in zrnjavno pločevinasto sode in navlečejo drugo šaro. Te hišice, ki si jih grade domačini, imajo obliko kocke s stranicami od štirih do šest metrov. Tako nastanejo v nekaj dneh cele naselbine, ki štejejo tudi do šest tisoč prebivalcev. To so naselbine ljudi, ki so prišli v mesto iskat zasluzka. Seveda ni tam ne elektrike in ne kanalizacije, oblasti pa ne smejo porušiti provi-

zorično postavljene hišice, če ima že pokrito streho. Zato tudi gradijo taka naselja ponoči in z vso naglico. V Casablanci na primer skušajo opraviti taka provizorična naselja s tem, da gradijo prava naselja v marokanskem stilu, z vso potrebno sodobno opremo. Največje težave pa nastanejo takrat, ko dovršujejo dela na bloku marokanskih novih naselbin. Nove hišice namreč dodeljujejo v prvi vrsti družinam, ki nimajo stanovanja, ali tistim starešnam družin, ki imajo največ otrok in žena. Zelo pogosto pa se zgodi, da v še nedokončano hišo vderejo drugi interesenti, ki zažgo svojo provizorično hišico, da bi dokazali, da so brez strehe nad glavo. Zgodi se celo, da začasno sprejmejo tuje otroke, da bi dokazali številnost svoje družine. Seveda nastanejo pri takih selitvah resni požari v starem naselju, poškodebe novih stanovanjskih prostorov in težki spopadi s predstavniki oblasti.

Življenje v modernih afriških mestih je zelo različno od tistega v evropskih. Zlasti se razlikuje po pestrosti obrazov, noš in vedenja. Tempo dnevnega in nočnega življenja, utrip mestnih arterij, zabave in kriminal v velikih mestih Egipt-

ta, Libije in Alžira ne zaostaja za velemesti Evrope. Razlika je samo v Tunisu in Maroku, kjer se začne življenje na ulicah komaj okrog osme ure zjutraj in kjer po deveti uri zvečer na ulici ni več videti peša. Ob tej uri je vsak že doma, zaradi osebne varnosti. Na ulicah ostanejo samo policijske in vojaške patrulje in v strogem centru švigne sem ter tja kak avtomobil. Večrne prireditve večkrat odpovedo, medtem ko ostanejo nočni lokali odprti do osme ure zjutraj, da bi se gostje, ki nimajo avtomobilov, lahko prijetno zabavali do jutra in se brez neprijetnih presenečenj vr-

Casablanca je danes že milijonsko mesto

ostajajo stare pritlične hišice, od katerih posebno izstopata dva tipa: marokanski in judovski.

Na pošti imate na razpolago pisalni stroj in diktatofon, s katerim telefonično ali preko radija sporočite v svet vse, kar želite in lahko pošljete tudi svojo sliko. S pomočjo posebne aparature jo bo prejel naslovnik v nekaj urah. Poštne pošiljke dostavljajo z letali, ki so last raznih družb: Air France, Air Atlas, TWA, marokanske, alžirske ali tuniške zračne linije. Druga pošta potuje po morju, železnici ali z avtomobili. Domačini se poslužujejo tudi svojih kurirjev na konjih ali kamelah. Po njihovem mnenju je ta pot najbolj zanesljiva.

Zvečer gledajo gostje v restavraciji ob črni kavi televizijske predstave in najnovejše dogodke. Televizijski aparat je na dobro vidnem mestu. Med gledalci ni domačinov, prav tako ne na drugih gledaliških ali kinopredstavah. Vsi domačini pa pridejo na svoje vaske svečanosti in razne prireditve na prostem, ko so sejmi in tržni dnevi, čeprav morajo potovati sto in tudi več kilometrov.

Prevoz potnikov na velike razdalje vršijo z letali. Tam, kjer ni letališč in železnic, skrbe za potnike prevozniške družbe, ki med seboj tekmujejo, katera bo nudila potniku več udobnosti. V spalnem avtobusu Pullman du Sud pride potnik v eni noči iz Casablance v južni del Maroka. Tudi drugi avtobusi so zelo moderni in prevažajo potnike v

SVET JUTRIŠNJEGA DNE

Vsakdo se rad zamisli v prihodnost. Danes posebno, ko tehnika in znanost izredno hitro, vedno hitreje napredujejo. Pogosto se zgodi, da se danes na priložnosti ukvarjamo s sanjarjenjem o tej ali oni stvari, jutri pa zvešč, da je popolnoma uresničljiva ali pa sploh že uresničena. V našem času dela razvoj velike korake.

Poglejmo, kaj pravijo znanstveniki in strokovnjaki o »svetu jutrišnjega dne«. V njihovih mislih je morda prav toliko fantazije, kot v glavi kakšnega koli drugega človeka. Lahko je seveda obratno. Prenekateri »svetovna kapaciteta« je v svojih izjavah in izvajanjih na moč previdna.

Albin Lagerkvist s tehnične visoke šole v Stockholmu dvomi, če je za naš čas upravičen naziv »atomska doba«. Po njegovem bo atomsko energija v prvi vrsti nadomestila vodno silo pri proizvodnji električne energije in bo voda v novozgrajenih atomskih električnih centralah služila morda le še za hlajenje.

Avtobusni promet čez Atlantik! Drzna zamisel ali utopija? V njeno uresničitev veruje letalski konstruktor Gunnar Knutson. Seveda ne gre za to, da bi čez Atlantik zgradili prvi pravec most na stebrih in s cestiščem. V mislih ima »zračni most«, to je vrsto letal, ki bodo drugo za drugim v kratkih časovnih presledkih letela čez morej med Evropo in Ameriko. Na tej ali oni celini boste čakali na svoje letalo tako kot na avtobusni postaji. Vožnja sprva ne bo dosti udobnejša kot danes (zato, da bo cena čim nižja) pač pa precej hitrejša. Računamo lahko, da bodo potniška letala na dolgih progah kmalu letela s hitrostjo 1000 km na uro.

Avtomobilski motorje bodo vgrajevali v vedno večji meri na zadnjem koncu vozila. V avtomobilizmu ne smemo pričakovati večjih sprememb, saj imajo le-ti že danes idealno zunanjo obliko. To trdi Sjoegren, strokovnjak podjetja General Motors comp. Avtomobil se bo seveda še vnaprej razvijal, toda takšnih oblik, kot jih pogosto vidimo na utopijskih risbah, zagotovo ne bo dobil. Karoserija se ne bo dlužala in širila v nedogled, saj jo bo gradili vedno z ozirom na človeka.

Cene avtomobilov se bodo zagotovo znižale. Avtomobil bo z razvojem postal vedno bolj enostaven in grajen vedno iz boljše materiala.

Arhitekt Niels I. Rosen takole opisuje stanovanje bodočnosti: »Zunanje stene bodo stalne, nepremakljive, notranje pa boste lahko premikali po mili volji. Stanovanje boste potemtakem lahko uredili in preurejevali po vaši osebnosti želji, tako

vseh smereh. Popotniki so izključno domačini. Včasih potujejo z avtobusi cele družine, kar je za evropske pojme pravi dogodek, ko vidi starešino s štirimi ženami in enajstim otroki. K sreči sprejmejo avtobusi večinoma okrog 50 potnikov, sicer bi dve družini zasedli ves avtobus. So pa tudi taki, ki se za nobeno ceno ne bi poslužili kakega prometnega sredstva in potujejo na osličih, konjih, kamelah ali pa celo peš tudi več dni.

Bogati industrijci imajo najsoodobnejše opremljene avtomobile. Tako daje lastnik tovarne po radiotelefonu v avtomobilu med potjo navodila tovarni, ladjam, ali ima poslovne razgovore z raznimi strankami in tvrdkami. Med vožnjo se kratkocasi tudi s poslušanjem radijskih postaj ali gledanjem televizijskih oddaj. Na poti pa srečate tudi druge ljudi — domačine, ki od zore do mraka obdelujejo kos siromasne zemlje in spijo pod odprtim nebom, ker bi jih pot do doma le še bolj izčrpala.

Cvetje proti osatu

Borba z naravo je v Severni Africi posebno naporna. Najboljše rezultate so do zdaj dosegli v Alžiru. Če ni pri delu pravilne organizacije in doslednosti, je jutri uničeno vse, kar naredijo danes.

V Alžiru živi okrog 9,5 milijona prebivalcev. Vsako leto se dvigne število prebivalstva za 200.000, kar pomeni, da je treba zgraditi vsak

glede oblike kot glede velikosti. Edino, kar bo v notranjosti stanovanja nepremakljivo, bo stranišče, kopalnica in kuhinja. Sestavni del bodočega stanovanja bo klimatska naprava, ki bo zagotavljala v vseh letnih časih enako temperaturo.

Gretje stanovanj bo centralno za več stanovanjskih blokov skupaj. Stanovanjski bloki bodo imeli tudi skupne centrale za sesanje prahu. Gospodinja bo enostavno v stik namestila posebno cev, ki bo imela na drugi strani odprtino za sesanje prahu. Nasploh bodo številna opravila, na priložnosti kuhanje (po želji

Slučaj Eddy Champman

Eddy Champman je bil star komaj petindvajset let, ko je že veljal za najbolj nevarnega londonskega vlomilca. Imel je posebno razstelivo, s katerim je razbijal še tako varno jekleno blagajno angleških bank in bogatih trgovskih hiš. Celo strokovnjaki Scotland Yarda so priznavali, da »Eddy odlično opravlja svoj posel«. Mesece in mesece je Eddyjeva tolpa vlamljala in policija je ni mogla uloviti. Champman je razkošno živel v imenitni vili v bližini znanega Hyde parka in imel je dva avtomobila. Toda detektivi so zvedeli, kdo je vodja zloglasne in nevarne tolpe in Champman se je moral preseliti na majhen otok Jersey v kanalu La Manche. Tam so ga zaradi nerodnosti enega izmed njegovih sodelavcev prav pred začetkom vojne prijeli in bi se moral zagovarjati pred londonskim sodiščem.

Toda vojna je vso stvar zasukala. Jersey so zasedli Nemci in so tam za rešitkami našli vlomilkega »prvaka« Champmana. Kmalu so ga izpustili. Toda Champman je odšel h komandantu mesta in zaprosil za sprejem v nemško tajno službo. Nemec mu ni verjel in ga je dal zapreti. Toda o dogodku je vseeno obvestil svoje predpostavljene v Parizu. Čez tri dni so Champmana prepeljali v Pariz in po dolgem zaslišanju so Nemci sprejeli njegovo ponudbo. Champman je postal nemški vohun.

Odslej se je Eddy Champman pisal Fritz Grauman in je šel v nemško vohunsko šolo v nek gradcu ob Loiri. Naučil se je snemati mikrofime, ravnati z radiodajnikom, kako pa je treba minirati je dobro znal še iz londonskih časov. Končno so mu dali Nemci nalogo, naj minira tovarno De Havilland, kjer so izdelovali Angleži med drugim tudi letala vrste »Moskito«. Opremil so ga s ponarjenimi listinami, miniaturno radijsko postajo in s 1000 funti ter ga s padalom odvrli nad Anglijo. Za nagrado so mu obljubili 150.000 mark.

Tako, ko je pristal na britanskih tleh, so ga Eddy javil najbližjim vojni oblastem. Oficir, ki ga je sprejel, ni vedel, zakaj gre in ga je po kratkem postopku zaprl. Toda, ko so Champmana zasliševali stro-

in svobodnem pristanku seveda), pranje perila in podobno v takšnih blokih osredotočena. Hiše bodo prav gotovo v veliki meri gradili iz plastičnih tvoriv.

V bodočnosti bo televizija vsake-mu dosegljiva, ne samo črnobela in ploskovna, ampak tudi barvna in 3d televizija.

Kaj pa ljudje? Ti se menda ne bodo tako hitro spremenili kot okolijske stvari. Če ste kdaj videli narisane ali brali v fantastičnih knjigah o ljudeh z drugih svetov, izredno inteligentnih, ki jih je morda samo glava, potem vas morda skrbi, kakšni bodo zanj. Zagotovo ne bo tako hudo. Zakaj človek vedno bolj spoznava svojo vlogo v svetu in vedno bolj čuti, da je njegova naloga delo. Delo pa ne izrodi človeka.

kovnjaki, so videli da gre za spretnega vohuna. Champman jih je zaprosil za sprejem v angleško tajno službo in postavil je samo en pogoj: da po koncu vojne ustavi sodni postopek proti njemu. Angleži so takoj pristali.

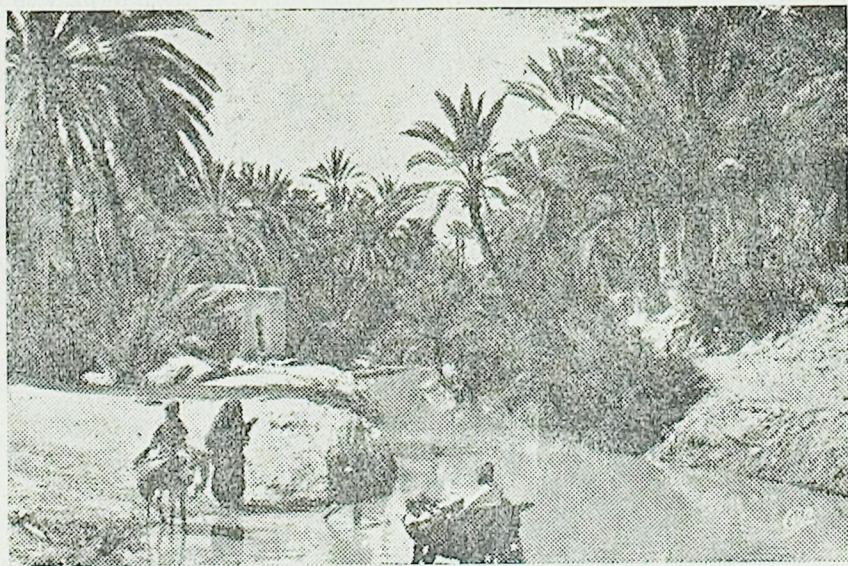
Čez pet dni je sporočil Nemcem, da je »vse v redu«. Potem je vsak večer pošiljal poročila, ki so jih sestavljali strokovnjaki angleške obveščevalne službe. V poročilih so bili lažni podatki o ameriških četah, o potopljenih ladjah in podobnih izmišljenih operacijah. In Nemci so postali kmalu nezadovoljni s temi poročili ter so zahtevali, naj vendar že opravi s tovarno, zaradi katere so ga poslali v Anglijo. Angleži so spoznali, da morajo nekaj storiti, sicer bodo Nemci odkrili dvoličnost njihovega agenta. V tovarno De Havilland so poslali strokovnjake, ki so tovarno maskirali, tako da je iz zraka izgledala deloma porušena. »Operacija je uspešna!« je sporočil Fritz Grauman. Nemci sicer sprva sporočili niso verjeli, toda ko so njihova izvidniška letala fotografirala tovarno, so mu čestitali in zahtevali, naj se takoj vrne. Eddy Champman se je preko Portugalske in Španije prebil v Francijo, kjer so ga sprejeli Nemci z odprtimi rokami. Čez nekaj dni je moral celo v Berlin, kjer je prejel Železni križ I. stopnje in so ga povišali v poročnika.

Poleti 1944 je bil Champman zopet v Angliji. Pošiljal je Nemcem tako »ločene« podatke o učinkih V2, da so se prijemali za glavo in se vpraševali, kako je mogoče, da da tako slabo merili. Toda Fritz Grauman je že moral vedeti, saj je sedel v Londonu in zbiral podatke. Ko pa so začeli nemški izstrelki padati na prazna polja, je Grauman sporočil: »Ogromen uspeh!«

Po končani vojni je vojno ministrstvo Velike Britanije poslalo dvornemu kabinetu strogo zaupno poročilo, v katerem je na koncu pisalo: »Tako je Eddy Champman rešil življenje tisočim Angležem in storil domovini neprecenljive usluge...« Takrat je kralj Jurij VI. dal nekdanjemu vlomilcu, nemškemu poročniku in angleškemu vohunu svojo kraljevo pomilostitev.

odnašajo v morje velike količine zemlje.

Polovica prebivalstva je mlajša od 20 let. Skoraj 78 % muslimanov se preživlja s poljedelstvom in poseduje 63 % obdelovalnih površin. Toda na površini 1,1 milijona hektarjev pridelajo Evropejci več kot muslimani na 3,5 milijona hektarjev, čeprav so zemljišča iste kakovosti. Muslimanski posestniki, felahi, nimajo dosti izkušenj v poljedelstvu, manjka jim tudi potrebno orodje in finančna sredstva, kar je vzrok slabega donosa. Zanimivo je tudi dej-

Oaza v puščavi pomeni življenje

OKNO V SVET

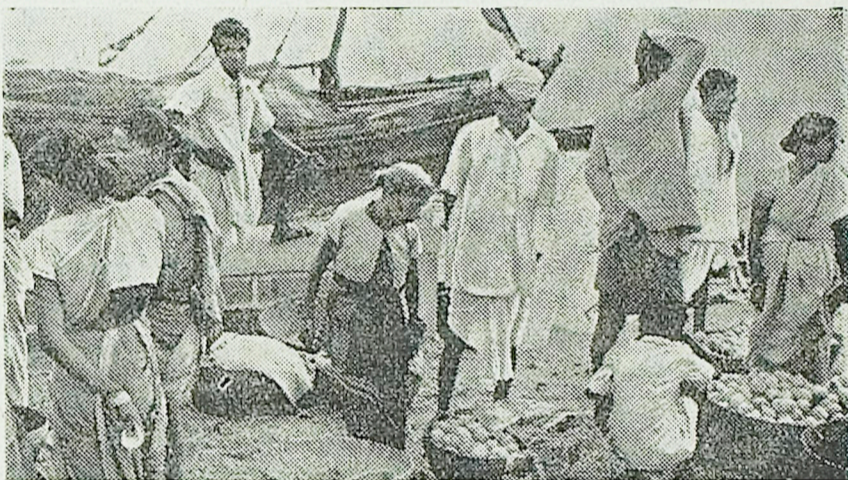
zakon o porokah v Indiji, ki poskuša spraviti v sklad nenapisane in sila zapletene hindujske, muslimanske in druge običaje v zvezi z zakonom in družinskim življenjem. Zakon bo veljal samo za tiste, ki se mu bodo prostovoljno vnaprej podvrkli.

Piero Piccioni in Ugo Montagna aretirana

Afera Montesi, ki je v italijanski in svetovni javnosti vzdignila toliko prahu, se bliža h koncu. Po odstopu zunanega ministra in demokristjanskega prvaka Attilia Piccionija se je začelo vse odvijati z bliskovito naglico. Sina bivšega ministra Piera Piccionija in Ugo Montagna so aretirali in obtožili prvega nenamerne umora Vilme Montesi, drugega pa dajanja potuhe.

Vso zadevo je sprožil svojčas novinar Silvano Muto, ki je v svojem listu »Attualità« objavil senzacionalne podatke o smrti mlade Vilme Montesi in o škandalih v italijanski visoki družbi. Novinarja Muto so tožili zaradi širjenja neresničnih vesti, toda priče na tem procesu so potrdile še veliko več. Začelo se je šuljati še o mnogih škandalih, trgovini z mamili, korupciji in razvratnem življenju tako imenovane boljše družbe.

Zdaj je italijansko javno mnenje izsililo ne samo odstop zunanega ministra Piccionija, ampak tudi razplet afere Montesi. O poteku procesa bomo še poročali.

Goa je majhna deželica, približno 400 km južno od velikega in živahnega mesta Bombaya in je v portugalski posesti že od leta 1510, ko jo je osvojil admiral Alfonso d'Albuquerque. Goa ima isti denar kot Indija in je s svojo edino 82 km dolgo železniško progo priključena na hindujsko železniško omrežje. Kljub svojemu podzemeljskemu bogastvu in velikim riževim planta-

žam, ki pokrivajo eno tretjino dežele, Goa ne more prehraniti svojega prebivalstva. Ena petina vseh prebivalcev Goje dela v Indiji. Prav zato pa tudi hindujska nacionalistična stranka vedno bolj uporno zahteva priključitev Goje k Indiji.

Na sliki vidimo kmete, ki so pripeljali svoje pridelke na trg z barkami in trgujejo kar na reki ali neposredno ob obali.

stvo, da se 96% vseh muslimanskih žena aktivno ukvarja s kmetijstvom.

Začetek kultiviranja zapuščenih površin rodovitne zemlje ob morju in v oazah je bil zelo težak. Najprej so zgradili ceste in centre za pospeševanje kmetijstva s štabom strokovnjakov, ki so imeli na razpolago ogromna sredstva. Vse ozemlje so razdelili v sektorje, v katerih so nastajala središča za kultiviranje. Prodiranje in osvajanje puščave je bilo v začetku zelo počasno. Najprej so morali ustaviti prodiranje peska in šele potem spremeniti peščene površine v rodovitna tla. V zelo kratkem razdobju so porabili milijone ton umetnih gnojil. Izgradili so na tisoče kilometrov barožnih nasadov z zaščitnimi zidovi in niveliranimi terasami, da bi preprečili odnašanje in premikanje zemlje. Non stop ofenziva proti elementom narave traja že desetletja. V glavnem so danes bitko že dobili. V Alžiru med ostalim danes pridelajo okrog 2,3 milijona ton žitaric v skupni vrednosti skoraj 70 milijard dinarjev.

Nenehno narašča tudi število rodovitnih dreves. Okrog 9 milijonov figovih dreves, 5,4 milijona dateljev in nad 80.000 hektarjev z oljkami zasajenega ozemlja dajejo letno približno 20.000 ton kakovitnih suhih smokov, 85.000 ton dateljev, 250.000 hl jedilnega olja in 20.000 ton olja za konzervno industrijo. Temu bogastvu moramo dodati še okrog 7 milijonov ovac in drugih ži-

vali ter poljedelskih pridelkov. Z razvojem poljedelske proizvodnje se je dvignila tudi predelovalna industrija in gospodarska moč Alžira.

Bitko s puščavo so dobili na ogromni površini vdolž vse morske obale in 200 km pa tudi več v notranjost. Prvo bojno črto vidimo najboljše v letu preko puščave, iz Maroka proti vzhodu. Levo proti morju vidimo rjavkaste in zelene površine, njive, pašnike in nasade. Proti jugu na desni pa prevladuje rumenkastosiva barva peska. Po eni uri letenja v tej smeri se znajde letalo nad ogromno, ravno, belo površino. To je slano jezero Chott ech Chergui, okrog katerega je popolnoma zamrlo vse življenje. Takih jezer je proti vzhodu nešteto, pravzaprav predstavljajo utrjene postojanke sovražne puščave. Prav tako brezupno stanje za rast najenostavnejše rastline predstavljajo slana jezera na vzhodu Alžira, ki se razprostirajo od Chott Melrhir pa do slane jezera Chott Djerid v Tuniziji v dolžini nad 300 km. Nač tem morjem soli ni ptic in ne žuželk. Trdijo, da je ves prostor nad slanim jezerom in v njegovi okolici sterilni, kar je seveda treba razumeti v jeziku preprostih ljudi. Severno od črte slanih jezer, ki teče v smeri vzhod—zahod, so manjše peščene površine, ostanki nekdanje puščave, medtem ko so južno oaze in zeleni otoki kultiviranih površin. Takih središč, iz katerih se širi zelenje v vse smeri, je v puščavi nešteto.

Razno iz občine Marezige

Na vaških zborih so volilci večkrat izrazili željo, da bi občinski LO izdal odlok o posebnem krajevnem prispevku v delu za popraviljanje in vzdrževanje krajevnih poti. Na svoji seji dne 17. septembra je občinski LO pretresel to vprašanje in sprejel zahtevani odlok za vse vasi občine. Odlok določa za vsako volilno enoto posebej delovni prispevek v obliki delovnih dni. Osnova za delovni prispevek je odmera davka na dohodek zemljišča, zdravstveno stanje in delovna zmogljivost posameznih družin. Prispevek za posamezno družino je od 1 do 30 delovnih dni. Vsi volilci, ki so predhodno na zborih volilce sprejeli ta sklep, so ta odlok pozdravili kot uresničitev svoje želje. Le nekateri ljudje v Topolovcu niso razumeli koristi tega odloka.

Občinski LO je na seji ugotovil, da se nekateri starši zelo malo zanimajo za dobro vzgojo otrok. Sklenil je, da bo za take otroke poskrbela občina, da bodo dobivali primerno vzgojo. Na tej seji je občinski LO sklenil, da bo o takih primerih poročali v časopisih, da bo javnost zvedela o pomanjkljivostih vzgoje takih staršev in jih po potrebi tudi kritizirala. Nekateri starši je občinski LO poklical na sedež in jim pojasnil pomen dobre vzgoje. Odločil je dalje, da bo štiri najbolj zapuščene otroke poslal v otroški dom, enega starčka pa v Dom onemoglih v Izolo.

Za popravilo krajevnih poti je občinski ljudski odbor določil 700 tisoč dinarjev. To vsoto je priskočil pri nekaterih drugih postavkah. Ljudje so z veseljem pristopili k popraviljanju poti, ko so videli dobro gospodarjenje občine.

Po vseh vaseh občine so bili dobro uspeli zbori volilcev, kjer so razpravljali o komunalnih vprašanjih in o bodočih komunah. Le v Topolovcu tak zbor ni uspel. Odgovorni v tej vasi bodo morali pokazati malo več zanimanja in aktivnosti.

Te dni so začeli z napeljevanjem elektrike v Topolovec, Zrnjovec in Hrvoje. To so zadnje tri vasi v občini Marezige, ki še niso imele električne luči. Letos bo s temi deli zaključena elektrifikacija občine. Kmetovalci so začeli z rigolanjem zapuščenih pašnikov. Zrigolani bodo nad 20 hektarjev. Na zrigolanih površinah bodo nasadili večinoma trte, nekateri tudi češnje in oljke.

Kmetijska zadruga je dobila kredite za pomoč kmetijstvu. Tisti kmetje, ki še niso uredili potrebnih

Sv. Anton

Kakor po drugih krajih Primorske in Slovenije tudi v občini Dekani že nekaj let svečano praznujemo drugi oktober v spomin na težke dni narodnoosvobodilne borbe. Prve dni oktobra 1943 je nacifašistični okupator v veliki uničevalni ofenzivi množično pobijal naše ljudi in požgal vasi in naselja. V občini Dekani je takrat izgubilo življenje veliko število ljudi. Samo v naši vasi leži v skupnem grobu 22 žrtev takratne ofenzive. V borbi pa je padlo 28 partizanov iz naše vasi, tako da je vas dala skupno 50 žrtev.

Ta dan smo razglasili za praznik zato, da izpolnimo obljubo, dano padlim borcem, da bomo varovali pridobitve NOB in skrbeli za sirote padlih. Praznujemo ga iz leta v leto z večjo slovesnostjo in s tem utrjujemo našo zavest in priporočamo ljudsko oblast. T. V.

listin, da bi dobili to pomoč, naj čimprej uredijo, da ne bodo ostali brez nje.

Vinogradniki naše občine pričakujejo letos povprečno dobro letino grozdja. Pomladi je za začetek pokazala slabo. Po zadnjem dežju pa se je grozdje zelo popravilo in pričakujejo, da bo tudi vino dobro. Nekateri so se bali, da bo vino kislo, ker je bilo čez poletje vreme precej neugodno za razvoj grozdov. Zadnji dež pa je to preprečil in grozdje sedaj pridobiva sladkor.

Slabše bo s prideikom koruze. Nekateri bodo dobili komaj polovico pričakovanega pridelka. Nekaj boljše bo mogoče po dolinah. Oljke pa za sedaj dobro kažejo in ni bilo videti pojavnosti oljne mušice.

Vsi vinogradniki pa naj pravočasno poskrbijo in vložijo pri občinskem LO prošnje za sečno vinogradniških kolov. Zadnji dan za vlaganje prošenj je 30. september. Po tem datumu vloženi prošnje ne bodo več upoštevali.

V Čežarjih - Pobegih se pripravljajo na občinski praznik

Ljudi je zelo razveselila novica, da smo po dolgem čakanju vendar dobili telefon s številko 174. Takoj moramo pripomniti, da so nekateri mislili, da ga bodo lahko stalno uporabljali za pogovore izven naše cone. Telefon smo dobili, da ga bomo uporabljali za službene pogovore, za potrebe kmetijske zadruge, v primerih nesreč in naglih obolenj ljudi in živine.

Vaščani dajemo vse priznanje šoferju kmetijske zadruge tov. Pavlu Pobega, ki se je zelo potrudil pri prevažanju vode iz Kopra. Ker že več mesecev ni bilo močnega dežja, smo vso vodo po vodnjakih porabili. Šofer si je vse prizadel, da je dobil primerno posodo (cisterno). Jo očistil in pripravil. Občinski LO Dekani je poskrbel, da so vodnjake očistili nesnage. V te sedaj dovaža vodo s kamionom, ki ga je dala na razpolago kmetijska zadruga.

Vsi, ki so se udeležili proslave na Ostrožnem, so se zelo zadovoljni vrnili. Nikoli ne bodo pozabili vtisov tako mogočnega ljudskega zborovanja. Pogrešali pa so udeležbe nekaterih.

Končno nam je uspelo dobiti prostore za otroški vrtec, ki ga sedaj

obiskuje 30 otrok. Prav bi bilo, da bi v prihodnje nekateri člani konzumnega društva pokazali malo več razumevanja za tako potrebno ustanovo.

Ze se pripravljamo, da bomo tudi letos dostojno praznovali 2. oktober, naš občinski praznik. Slavnost bo na pokopališču v Lazaretu (Bertoki). Tam je pokopanih več borcev. Zbrali bomo njihove ostanke in jih pokopali v skupen grob. Na grob bomo postavili spominsko ploščo z imeni vseh padlih. To ploščo bomo dne 2. oktobra popoldne slavnostno odkrili. Popoldne istega dne bo kratka slavnost pred spomenikom v Čežarjih - Pobegih. Pri slavnostih bo sodelovala godba, pevski zbor in šolarji z različnimi deklamacijami.

Lep uspeh četrtošolcev v Tomaju

Nižja gimnazija v Tomaju je imela v preteklem šolskem letu 27 rednih dijakov in dijakinj v četrtem razredu. Razred je izdelalo 24, to je okroglo 89 odstotkov. Ze to je lep uspeh, še lepši pa je uspeh tomajskih četrtošolcev v tem, da so se vsi, ki so izdelali, razen enega, odločili za nadaljevanje študija na različnih srednjih strokovnih šolah in da so tudi vsi opravili sprejemni izpit z dobrim in prav dobrim uspehom.

Opravljali so izpite na srednji tehnični šoli v Ljubljani, na učiteljski, na farmacevtski srednji šoli, na ekonomski srednji šoli, na medicinski srednji šoli in na zobotehnični srednji šoli. Nekaj jih je napravilo izpite tudi za višjo gimnazijo. Nadalje kaže kronika, da je od leta 1950 padel pri izpitu od vseh, ki so opravljali izpite na srednjih strokovnih šolah in višjih gimnazijah, samo en dijak, pa še ta je po počitnicah znova poizkusil in naredil popravni izpit. Tako da zadnja štiri leta ni bilo četrtošolca v nižji gimnaziji v Tomaju, ki bi mu bilo nemogoče zaradi slabe podlage nadaljevati študij. Letos se je pa na tej gimnaziji začel pouk zelo žalostno. Učnih moči je toliko, da lahko uče 72 ur tedensko, treba pa je opraviti 204 ure, ker je vpisanih okrog 210 dijakov in je potrebnih sedem oddelkov. Dijakom je bilo treba sporočiti, da se reden pouk ne more pričeti, dokler ne pridejo obljudjeni učitelji.

ANTON BONETA

V Sežani je umrl v 69. letu starosti Anton Boneta, eden izmed najstarejših pripadnikov naprednega delavskega gibanja iz tiste dobe, ko si je začel pri nas utirati socializem svojo zmogovito pot v borbi zoper kapitalistični razred. Kot sin malega kmeta iz Jezera - Doline je obiskoval osnovno šolo v Borštu pri Trstu in se šel v svojem 14. letu učiti za kamnoseka k mojstru Čotarju v Bazovico. Po štirih letih učne dobe je ostal kot kamnoseški pomočnik še dve leti v Bazovici. Leta 1906, ko je bil star 21 let, je moral obleči avstrijsko vojaško suknjo, ki jo je odložil po treh letih.

Ze kot kamnoseški pomočnik se je jel zanimati za delavsko vprašanje, ker je na lastni koži čutil brezdušno izkoriščanje svojega delodajalca. Takratni avstrijski vojaški režim pa je Boneta še bolj utrdil v odporu proti nečloveškemu ravnanju nadutih oficirjev in podoficirjev z vojaki - prostaki, ki so v civilu pripadali večinoma kmečkemu in delavskemu sloju. Med svojimi vojaškimi tovariši je ušel ne-

pričanju. Leta 1932 so ga Italijani obsodili na 3 leta konfinacije. Bil pa je po 5 mesecih amnestiran. V letu 1937 se je zopet udeležil ilegalne konference KP Julijske krajine v repentabskem gozdu, nakar so ga ponovno prijeli, mučili in ga obsodili na 5-letno pregnanstvo na otok Ponz, od tam pa na Tremite. Konfinacija je trajala do kapitulacije Italije. Konfiniranci so zahtevali od Italijanov, naj jih propeljejo v Bari. Italijani so se temu upirali in 5 dni mučili osvobodeno ujetnike z gladom. Naposled so se zbal, da bodo konfiniranci ležbo potopili in so krenili proti Bariju.

Boneta je hitro dobil potrebno zveze za vstop v Titovo vojsko. Dodeljen je bil taborišču v Gravinu, kjer se je formirala prekomorska brigada, s katero se je končno vrnil v svobodno domovino. Leta 1945 ga je zadel delni mrtvoud. Ohrmele so mu noge. Zdravil se je najprej v tržaški vojaški bolnici, nato pa doma. Kljub skrbni negi, ki mu jo je nudila njegova zvesta življenjska tovarišica, se Bonetovo zdravstveno stanje ni izboljšalo. Te dni ga je srčna kap rešila dolgotrajnega trpljenja.

Z Bonetom Tonetom je legla v grob zopet ena izmed neštetihi žrtev nekdanjih brezdušnih izkoriščevalcev delovnega človeka in divjaških fašističnih metod. Pokojni Boneta Anton je dal svoj lastni delež za delavske pravice in našo svobodo. Zato je njegova žrtev svetla in dragocena in nam bo ostal spomin nanjo kakor blesteč primer zvestobe, požrtvovalnosti in vztrajnosti v borbi za osnovne človeške pravice. Naj mu bo lahka svobodna kraška zemlja! Z. J.

Muzikant France

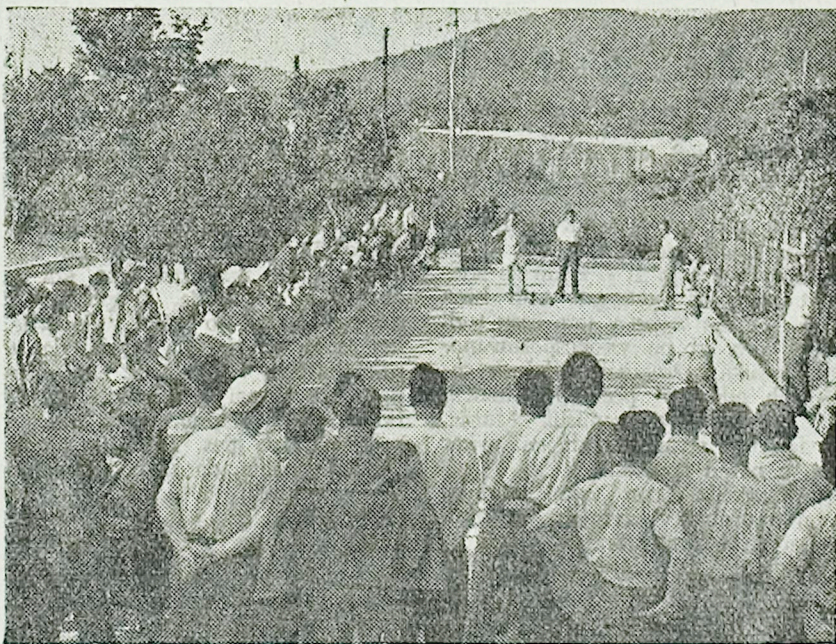
(Nadaljevanje s 7. strani)

Nato je prišel kapelnik, ki se je priknil, kot bi se vsi njemu klanjali; in so začeli. Franceta je spočetka zabavalo, kako mahajo goslarji istočasno z rokami, toda kmalu se je naveličal. Bil je nekako sramotno prevaran na lastna ušesa, ki so slišala že toliko prazne muzike, da so se zaprla pred vsakim tonom. Naj je igral v vinarni, nikdar ni mislil na to, kaj igra. Njegovo igranje je domovalo v njegovih prstih. Gostje so bili veseli in so radovoljno sprejemali vse sebi in veselje. Tu pa je bilo na smrt dolgočasno. Nihče se ni smejal niti pel in ta glasba, glasba svetovnih mojstrov, ta že ni mogla doseči Francetovega srca. Saj ga ni niti imel. Dvajset let ga je kos za kosom dajal napredaj v rdečem vinu vinarne »Rokokó«. Saj ga niti ni mogel imeti, — kajti bilo bi bodalo in ne srce. S svojo muziko je zabaval samo tuje in taka glasba ga ni mogla niti malo zabavati. Velika pozornanja v življenju niso niti bolela. So samo pustna in prazna kakor zakulisje po predstavi.

Okoli njega je stalo vse polno mladih ljudi, ki so jim obrazi kaj žareli. Kako je to krasno! so šepetali in videli nebesa odprta. Bilo je tam tudi nekaj študentov, ki so se učili pod laternami in so se ssem prikradli samó z zvijačo. Tudi tem so oči žarele in bili so kot kralji bogati. Francé se je dolgočasil in si mislil, da odpelje danes Štefko zase, ker je slišal, da hodi z nekim okuženim vojakom. Nato se mu je hotelo spati in je dolgo zehal. Nekaj navdušen poslušalec ga je zagledal in siknil: »Štor!«

Ko je bilo konec, so množice navdušeno ploskale. Mnogim se je zdelo, da nimajo samo enega srca, marveč dvoje srca in da sta jim obe zbežali v roke in da je nujno, da z njima ploskajo od hvaležne radosti. Francé pa je potegnil klobuk na glavo in šel počasi do vinarne. Tam je počasi povečerjal in mislil na umetnike, katerim se toliko ploska in kateri ne morejo niti tako povečerjati kakor on. Potem je premišljeval o teh svetovnih umetnikih in jih ocenil vse skupaj za neke šarlatane. Vzel je gosli in odšel z majavim korakom v lokal. In njegov korak je bil podoben koraku tisočev mrtvih, ki hodijo okoli nas, se klanjajo in pojejo, kateri so umrli, da bi se mi smejali, in kateri dopuste, da njihovo smrt plačujemo s papirnati »česetaki«

Prevedel Marijan Brečelj

PRIZOR Z BALNARSKEGA PRVENSTVA V SEŽANI

PRVI OKRAJNI GASILSKI FESTIVAL V KOPRU

Okrajna gasilska zveza v Koprú pripravlja za dan 2. in 3. oktobra I. okrajni gasilski festival v Koprú. Namen festivala je popularizirati prostovoljno gasilstvo, katerega naloga je obvarovati ljudsko premoženje, biti v stalni pripravljenosti in nuditi pomoč bližnjemu v vseh neugodah, ki bi utegnile nastati. S strokovno poučnimi filmi, ki jih bodo v dnehi festivala predvajali v vseh krajih, kjer je sedež PGD, bo prikazano delovanje gasilstva in prva pomoč. Dne 2. oktobra bo v ljudskem gledališču v Koprú odprta tudi razstava, ki bo gotovo pritegnila številne obiskovalce.

Natančni spored festivala bo objavljen v prihodnji številki Slovenskega Jadrana.

Na pomoč!

Upravi

SLOVENSKEGA JADRANA

KOPER

Sanatorjova 26 - Poštni predal 2

TELESNA VZGOJA Sport - Vseh

Jutri štart kolesarske dirke iz Bovca »Od Triglava do Jadrana« Petrovič, Dellasanta, Vidali in Durlacher favoriti

14 klubov je prijavilo nad 60 tekmovalcev

Jutri, v soboto 25. septembra, se s startom v Bovcu začne tretja dvoetapna kolesarska dirka »Od Triglava do Jadrana«, katere se bo udeležilo rekordno število kolesarjev iz vseh krajev naše države in iz Avstrije.

Priprave za to dirko so že pri kraju. Zaradi razumevanja organov naše ljudske oblasti in podjetij je bilo tudi finančno vprašanje rešeno. Tako na primer je Okrajni ljudski odbor Tolmin daroval prirediteljem 50.000 din, OLO Postojna bo plačal vse stroške v zvezi z etapo v Postojni. Istotako bosta krila stroške prehrane na svojem področju OLO Sežana in Občinski odbor v Piranu. Pričakujejo pa se še prispevi OLO Gorice in Kopra. S tem so prireditelji premostili največjo težavo, to je finančno vprašanje. Mnoga podjetja so tudi obljubila razna darila.

Iz tehnične plati lahko že danes trdimo, da bo dirka največja in najkvalitetnejša od vseh dosedanjih. Prijavili so se vsi najboljši jugoslovanski kolesarji iz vseh republik, na čelu z znanimi imeni Petroviča, Ročiča, Dellasanta, Vidali, Varge, Lulika, Paniča in drugih.

Med Avstrijci bo na štartu znani Henriok Durlacher, katerega prištevajo k najboljšim avstrijskim kolesarjem, saj je na dirki okrog Avstrije zasedel četrto mesto, na dirki po Hrvatski in Sloveniji je pa moral odstopiti zaradi težjega padca.

Med zgoraj naštetimi imeni je težko izbrati ime favorita. Vsi so si med seboj skoraj enaki, tako da, po vsej verjetnosti, bo na dirki odločilna le trenutna kondicija posameznikov. Kljub temu pa bi po našem mnenju morala izbiti v ospredje Petrovič, zmagovalček lanskoletne dirke in Dellasanta iz Kopra. Če poleg njihju dodamo še ime Durlachera, mislimo, da smo našli vse, ki imajo največje izgledke za zmago. Sicer sta začetek in zaključek tako blizu, da je bolje, če počakamo nedelje popoldne, saj bomo lahko čestitali najboljšemu na cilju v Piranu.

Proga je že znana, 299 km dolga, in bo potekala po isti stezi kot lani s štartom iz Bovca do Postojne, nato preko Sežane v Piran, kjer bo zaključek.

Prva etapa, Bovec — Postojna, za skupnih 141 km se bo začela točno ob 13.30 uri. Kolesarji bodo vozili skozi Kobarid, Tolmin, Most na Soči, Kanal, Novo Gorico, Rožno Dolino, Ajdovščino, Vipavo, Razdrto do Postojne, kjer bodo predvidoma okrog 17. ure.

Sprememba je nastala le v drugi etapi Postojna — Sežana (33 km

Jugoslavija-Wales 3:1 (0:0)

JUGOSLAVIJA: Beara, Stankovič, Zekovič, Mantula, Horvat, Boškov, Petakovič, Jočič, Veselinović, Bobak, Dvornič (Zebec).

WALES: Calsey, Burns, Sherwood, Paul, Charles, Bowen, Reed, Tepsoff, Ford, Allchurch, Clark.

Pred 50.000 gledalci je v sredo naša nogometna reprezentanca igrala svojo prvo mednarodno tekmo v Cardiffu proti reprezentanci Walesa. Naše moštvo je odpotovalo v dokaj pomlajeni postavi in z rezultatom potrdilo nujnost sprememb v postavi, čeprav ni zaigralo tako, kot so Angleži pričakovali. Naša reprezentanca je dokaj slabo zaigrala v prvem polčasu, medtem ko je v drugem, po zamenji Veselinovića, ki je prevzel mesto Dvorniča, pokazala staro in solidno znanje evropske klase. Najboljši od vseh je bil Beara, katerega je publika po končani tekmi obkrožila in mu pristočno čestitala za krasno igro. Poleg Beare je zadovoljil tudi Veselinović, avtor vseh treh golov za našo reprezentanco, in sicer v 17' iz enajstmetrovke, v 32' s krasnim voley udarcom iz kakih 30 metrov ter v 45' po lepi kombinaciji z Bobekom. Wales je svoj gol zabil v 7' drugega polčasa po levi zvezi Allchurchu, ki je izkoristil napako naše obrambe.

dolga). Lani so namreč vozili na kronometer individualno, medtem ko se bodo letos prav tako borili s kronometrom, toda po ekipah. Start v Postojni je določen za osmo uro, ob pol desetih pa bodo že vsi v Sežani. Od tod, ob 14. uri, se bodo kolesarji napotili za zadnjo etapo po Vremški dolini do Ilirske Bistrice, nato skozi Kozino se bodo spustili na črnokalsko cesto, od tam pa v Koper, in sicer od bivše postaje do Stadiona, tiskarne Jadran, hotela Triglav zopet na semedelsko cesto, od koder bodo vozili mimo Izole ter skozi Portorož do Pirana, kjer bo pred stavbo Luške kapitanije končni cilj.

Spodaj objavljamo seznam tekmovalcev s štartno številko:

1. Petrovič Veselin, Partizan, 2. Lakovič Aleksander, Partizan, 3. Čolič Ahmed, Partizan, 4. Kregelj Aleksander, Partizan, 5. Podmilščak Franc, Branik, 6. Čurk Fran, Branik, 7. Žižek Viktor, Branik, 8. Berlič Stanko, Branik, 9. Godnič Stanko, Branik, 10. Vidali Ljubo, Odred, 11. Perne Vinko, Odred, 12. Leben Franc, Odred, 13. Flaž Dušan, Odred, 14. Likovič Franc, Odred, 15. Zekovič Franc, Odred, 16. Dellasanta Silverio, Proleter, 20. Cimoroni Robert, Proleter, 21. Radonjčić Mija, Niš, 22. Stojanović Zoran, Niš, 23. Milenković Tomislav, Niš, 24. Kešić Dimitrije, Niš, 25. Lulik Jurij, Zel. Nova Gorica, 26. Barč Alojz, Zel. Nova Gorica, 27. Ročič

Vid, Zagreb, 33. Osrački Milorač, Zagreb, 34. Metelko Antun, Zagreb, 35. Bat Branko, Zagreb, 36. Panič Milan, BSK, 37. Zorič Aleksander BSK, 38. Jovanović Predrag, BSK, 39. Mudsijan Aleksander, ESK, 40. Petrovič Sava, BSK, 41. Dobrič Mihajlo, BSK.

Klubi Avala iz Beograda, Vojvodina iz Novoga Sada ter Ljubljana iz Ljubljane so poslali prijatelje, brez imen tekmovalcev prav tako tudi avstrijska kluba iz Celovca in Graca.

V posebni številki našega tednika bomo objavili obširno poročilo o poteku tekme same, ki spada v onih pet, ki se točkujejo za rang listo jugoslovanskih kolesarjev.

Na podlagi izida dirke Od Triglava do Jadrana bo tehnična komisija pri BSJ določila reprezentanco, ki bo zastopala Jugoslavijo na etapni dirki okrog Egipta.

Dellasanta in Lonžarič

Barba Vane pravi...

Ker se pripravljam na veliko kolesarsko dirko, kot sem vam že zadnjič omenil, ta teden res nisem imel časa, da bi mnogo hodil okrog. Končno pa, čemu? Saj je prav blizu vse polno stvari, ki jih ne gre zametavati in so brez dvoma vredne, da jih ovekovečim na primeren način, kot se to spodobi.

Ze v Čezarjih-Pobegih, ki niso nobeno velemesto, se dogajajo kaj čudne reči. Bil sem tam prav, ko je imela kmetijska zadruga svoj letni občni zbor, na katerega so prišli njeni člani, da bi se pogovorili o letni bilanci in še drugi vrsti zadev. To je prav gotovo potrebno in koristno. Toda kaj, ko pa so na ta zbor prišli tudi nekateri nepovabljeni gostje, najbrže z edinim »pozitivnim« namenom, da zbor razbijejo. Na žalost moram priznati, da se je to tudi zgodilo, ker se je končno zbor razšel, ne da bi sprejel kakšne koristne sklepe.

To me je začudilo, saj poznam tamkajšnje zadržnike kot odločne ljudi in kar nisem mogel verjeti, da dopustijo dvema ali trem »lemenom«, da se na tak način vmešavajo v njihove zadeve in jih ne pože nejo, ko vidijo, da so samo za zdraho na svetu.

V Bernetičih sem imel prilžnost zvedeti bolj podrobno, kaj je privatni sektor. Ne dolgo tega, so se namreč prebivalci te vasi dogovorili, da bodo s prostovoljnim delom izkopal in uredili vodnjak, od katerega bi vsa vas imela korist. Lastnik zemljišča je bil obljubil, da bo to zemljišče odstopil. Ko pa so prišli vaščani na delo in začeli kopati, jim je enostavno prepovedal kopanje. Seveda so ga vsi začudeni vprašali, kaj to pomeni, pa se je kratko odrezal, da se je premislil. »Lej ga,« sem si mislil, »ta je pa tič! Še vrede ne privošč!« Ker od

takih ljudi tudi jaz nimam kaj pričakovati, sem se hitro pobral naprej.

Sicer pa to vaščanov sedaj le morda ne bo prehudo zadelo. Že so začeli s trgovinjo in si bodo že znali nekaj časa pomagati tudi brez vode. Morda se bo v tem času tudi našel kdo, ki bo visokospoštovanega lastnika v znamenju dobrih sosedskih odnosov pošteno odmočil, da se bo spet premislil. Morda. Toda to je stvar prihodnosti, v kar pa se nerad spuščam.

Mimogrede sem rekel besedo, dve, z očanki in Hrvojeh. O letini, živini in takšnih stvarih. Rekli so mi, da bi radi spoznali učitelja svojih otrok, ki se vse preveč tišči le v šoli, čeprav bi sem in tja lahko v vasi marsikaj pomagal. Sem jim obljubil, da mu to povem in ga prijateljsko opozorim na kulturno-prosvetno »situacijo« v vasi.

Zato pa moram res pohvaliti tiste, ki skrbijo za šolski vrt v Borštu. Tako zdelanega kotička že dolgo nisem videl in prav bi bilo, če bi iz drugih bližnjih in daljnih krajev priredili »skurzije«, ali kako se že temu pravi, da si ogledajo to vzorno ureditev. Tudi otroci se pri tem mnogo naučijo, saj kaj takega verjetno doma ne vidijo.

V Šmarjah bo velik mladinski festival. Ne vem točno, kdaj se bo začel, vsekakor pa so priprave že v polnem teku. Pred združenim domom so postavili lep slavalok z napisom: Zivel mladinski festival! Ze od daleč ga lahko vidite, čeprav je nekoliko zbledel. Upam, da me bodo Šmarčani pravočasno obvestili, ker ne bi rad zamudil lepe priložnosti. Res, da nekateri zavidneži trdijo, da so omenjeni slavalok pozabili od zadnjega mladinskega festivala, ki je bil nekako pred tremi meseci, pa jim stari Vane ne ver-

Pozor športniki!

V ponedeljek 27. t. m. bo izšla posebna številka »Slovenskega Jadrana« z obširnimi poročili o kolesarski dirki »Od Triglava do Jadrana« in z vestmi o drugih nedeljskih športnih dogodkih.

Občni zbor Društva prijateljev mladine v Kopru bo 24. t. m.

Skrb za dobro vzgojo, pravičen razvoj in lepo, radostno življenje mladine mora pač biti ena naših prvenstvenih malog. Kakršna je mladina, taka bo nekoč naša država in družbena skupnost.

V Kopru bo ustanovni občni zbor društva v petek, 24. t. m. ob 20. uri v dvorani ljudskega odbora mestne občine. Vse, ki jim je naša mladina pri srcu, vabimo k udeležbi.

TOVARNA ŠČETK „ISTRA“ V KOPRU
Odkupuje kršin in bele prane ščetine po najvišjih dnevni cenah

MEDNARODNEGA JEZIKA
ESPERANTO
se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znakom za Din 25.— Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.
Zveza esperantistov Slovenije

Prodaja hiš v Herpeljah

Na podlagi 1. in 3. člena Uredbe o prodaji stanovanjskih hiš ljudskega premoženja, je občinski ljudski odbor Herpelje na predlog komisije za prodajo stanovanjskih hiš

odločil

razpis javne dražbe za prodajo stanovanjskih hiš iz splošnega ljudskega premoženja za dne 10. oktobra 1954 v uradnih prostorih občinskega ljudskega odbora Herpelje, s pričetkom ob 9. uri. Za prodajo so določene spodaj navedene hiše z izklicno ceno:

1. Hiša v Herpeljah št. 6 z izklicno ceno din 360.000.—
2. Hiša v Herpeljah št. 19 (stari del) din 450.000.—
3. Hiša v Herpeljah št. 19 (novejši del) din 800.000.—
4. Hiša v Klancu pri Kozini št. 3, izkl. cena din 750.000.—
5. Hiša v Klancu pri Kozini št. 3/a din 200.000.—

Interesenti za nakup stanovanjskih hiš naj oddajo prošnje za nakup na občinski ljudski odbor najpozneje do 3. 10. 1954. V istem roku morajo oddati ponudbe v zapečateni kuverti.

Dražbe se lahko udeležijo tudi oni kupci, ki poprej niso vložili prošnje in pismene ponudbe za nakup.

Natančnejša navodila oziroma pojasnila bo dajal občinski ljudski odbor — tajništvo.

KUPIMO DVOKOLO z motorčkom do 48 cm, montiranim že v tovarni. Ponudbe nasloviti na »SILVAPRODUKT« Ljubljana, Parmova ul. 37.

PRODRAM skoraj novo kuhinjsko opremo. Naslov v upravi lista.

Ali si že naročnik „Slovenskega Jadrana“

Uprava »Slovenskega Jadrana« razpisuje nagradno žrebanje za vse dosedanje in nove naročnike našega lista.

Žrebanje bo dne 28. decembra 1954.

Pogoji, da boš lahko udeležen pri žrebanju so:

da boš na spisku naših naročnikov na dan žrebanja in da boš imel poravnano naročnino za prve tri mesece prihodnjega leta.

10 dobitkov vrednih 100.000 din

Izžrebanih bo deset dobitkov, katere bomo objavili v eni izmed prihodnjih številčk našega lista.

Postani takoj naročnik „Slovenskega Jadrana“

Ker le tako boš soudeležen pri nagradnem žrebanju. Tudi za nabitalece novih naročnikov smo predvideli nagrade.

Vsak naročnik »Slovenskega Jadrana« lahko dobi na zahtevo mesečno prilogo »Kmetijski vestnik« brezplačno.

Še danes napiši naročilnico in jo oddaj na pošto

Naročilnica za nove naročnike

Naročam tednik »Slovenski Jadran« na naslov:

Ime in priimek

Bivališče

Pošta

Naročnino bom plačal, ko prejmem vašo položnico!

Dne

(Lastnoročni podpis)